

Βρυξέλλες, 2 Ιουλίου 2026
(OR. en)

11471/26

CULT 92
AUDIO 92
SOC 477
SUSTDEV 57
SAN 568
EDUC 322

ΔΙΑΒΙΒΑΣΤΙΚΟ ΣΗΜΕΙΩΜΑ

Αποστολέας:	Για τη Γενική Γραμματέα της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, η κα Martine DEPREZ, Διευθύντρια
Ημερομηνία Παραλαβής:	2 Ιουλίου 2026
Αποδέκτης:	κα Thérèse BLANCHET, Γενική Γραμματέας του Συμβουλίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης
Αριθ. εγγρ. Επιτρ.:	COM(2026) 337 final
Θέμα:	ΕΚΘΕΣΗ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΠΡΟΣ ΤΟ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟ, ΤΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ, ΤΗΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΚΑΙ ΤΗΝ ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΤΩΝ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΩΝ σχετικά με το πρόγραμμα εργασιών της ΕΕ στον πολιτιστικό τομέα 2023-2026

Διαβιβάζεται συνημμένως στις αντιπροσωπίες το έγγραφο - COM(2026) 337 final.

συνημμ.: COM(2026) 337 final

ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ
ΕΠΙΤΡΟΠΗ

Βρυξέλλες, 2.7.2026
COM(2026) 337 final

**ΕΚΘΕΣΗ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΠΡΟΣ ΤΟ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟ, ΤΟ
ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ, ΤΗΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ
ΚΑΙ ΤΗΝ ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΤΩΝ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΩΝ**

σχετικά με το πρόγραμμα εργασιών της ΕΕ στον πολιτιστικό τομέα 2023-2026

Περιεχόμενα

1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ	2
2. ΠΛΑΙΣΙΟ	2
3. ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΕΡΓΑΣΙΩΝ — ΚΥΡΙΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΤΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ	4
3.1. Γενικές παρατηρήσεις σχετικά με το πρόγραμμα εργασιών	4
3.2. Παρατηρήσεις σχετικά με τις μεθόδους εργασίας.....	5
4. ΕΠΙΣΚΟΠΗΣΗ ΤΩΝ ΕΡΓΑΣΙΩΝ ΠΟΥ ΕΚΤΕΛΕΣΤΗΚΑΝ	5
4.1. Προτεραιότητα α) Καλλιτέχνες και επαγγελματίες του τομέα του πολιτισμού: ενδυναμώνοντας τους τομείς του πολιτισμού και της δημιουργικότητας.....	6
4.2. Προτεραιότητα β) Πολιτισμός για τον άνθρωπο: ενίσχυση της συμμετοχής στο πολιτιστικό γίγνεσθαι, καθώς και του κοινωνικού ρόλου του πολιτισμού	12
4.3. Προτεραιότητα γ) Πολιτισμός για τον πλανήτη: απελευθερώνοντας τη δύναμη του πολιτισμού	16
4.4. Προτεραιότητα δ) Πολιτισμός για εταιρικές σχέσεις συνδημιουργίας: ενισχύοντας την πολιτιστική διάσταση των εξωτερικών σχέσεων της ΕΕ.....	20
5. ΜΕΛΛΟΝΤΙΚΕΣ ΠΡΟΟΠΤΙΚΕΣ: ΤΟ ΕΠΟΜΕΝΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΕΡΓΑΣΙΩΝ ΣΤΟΝ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΟ ΤΟΜΕΑ	23
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ.....	27

ΕΚΘΕΣΗ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ
ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ ΤΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΕΡΓΑΣΙΩΝ ΤΗΣ ΕΕ ΣΤΟΝ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΟ ΤΟΜΕΑ
(2023-2026)

1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Το ψήφισμα του Συμβουλίου σχετικά με το πρόγραμμα εργασιών της ΕΕ στον πολιτιστικό τομέα (2023-2026)¹ περιγράφει τις προτεραιότητες της συνεργασίας σε επίπεδο πολιτικής, η οποία υλοποιείται μέσω της συνεργασίας μεταξύ των κρατών μελών, της Επιτροπής και των Προεδριών του Συμβουλίου. Το ψήφισμα καλεί την Επιτροπή να εκδώσει τελική έκθεση εφαρμογής, με βάση εθελοντικές γραπτές συνεισφορές των κρατών μελών, έως τον Ιούνιο του 2026.

Η παρούσα έκθεση αξιολογεί την πρόοδο που έχει σημειωθεί από τον Ιανουάριο του 2023, επισημαίνει τα βασικά επιτεύγματα και προσδιορίζει μελλοντικές προτεραιότητες μετά το 2026 προκειμένου να τροφοδοτήσει τις συζητήσεις στο Συμβούλιο σχετικά με το επόμενο πρόγραμμα εργασιών. Παρότι είναι περιεκτική, δεν καλύπτει τις ενωσιακές πρωτοβουλίες στον τομέα της πολιτιστικής πολιτικής που δεν σχετίζονται με τα θέματα του προγράμματος εργασίας.

Για την κατάρτιση της έκθεσης, η Επιτροπή διεξήγαγε στοχευμένη έρευνα μεταξύ των κρατών μελών (3 Φεβρουαρίου έως 19 Μαρτίου 2026). Η εν λόγω έρευνα περιλάμβανε τη συλλογή δεδομένων σχετικά με την εφαρμογή του προγράμματος εργασίας και τη συμβολή του στη χάραξη των εθνικών πολιτικών, την καταλληλότητα των μεθόδων εργασίας του και τις προτεραιότητές του για τον επόμενο κύκλο². Τα πορίσματα της έρευνας παρουσιάζονται στο παράρτημα 1. Η αξιολόγησή της βασίζεται επίσης στις εργασίες της Επιτροπής, στις επαφές με άλλα θεσμικά όργανα της ΕΕ, καθώς και στον διάλογο με τον πολιτιστικό και τον δημιουργικό τομέα.

2. ΠΛΑΙΣΙΟ

Την τελευταία δεκαετία, η πολιτική δράση της ΕΕ στον τομέα του πολιτισμού καθοδηγείται από τις ευρωπαϊκές ατζέντες για τον πολιτισμό της Επιτροπής³, από το ευρωπαϊκό πλαίσιο δράσης στον τομέα της πολιτιστικής κληρονομιάς⁴, από την κοινή ανακοίνωση «Προς μια στρατηγική της ΕΕ για διεθνείς πολιτιστικές σχέσεις»⁵ και, από το 2002, από τα πολυετή προγράμματα εργασιών του Συμβουλίου στον πολιτιστικό τομέα.

Το πρόγραμμα εργασιών της ΕΕ στον πολιτιστικό τομέα για την περίοδο 2023-2026 καταρτίστηκε προκειμένου να ανταποκριθεί σε τέσσερις σημαντικές εξελίξεις που είχαν σημαντικό αντίκτυπο στο πολιτιστικό τοπίο της Ευρώπης.

- *Η πανδημία COVID-19.* Το γεγονός αυτό έφερε στο προσκήνιο διαρθρωτικές αδυναμίες στους τομείς του πολιτισμού και της δημιουργίας, οι οποίες περιλάμβαναν, ιδίως, τις επισφαλείς συνθήκες απασχόλησης των καλλιτεχνών, την ανεπαρκή κοινωνική προστασία και το ψηφιακό χάσμα όσον αφορά τη συμμετοχή στην πολιτιστική ζωή.
- *Η παράνομη ολομέτωπη εισβολή της Ρωσίας στην Ουκρανία.* Η κατάσταση αυτή αποτελεί άμεση απειλή για την πολιτιστική κληρονομιά της Ουκρανίας, καθώς και για τους καλλιτέχνες και τους επαγγελματίες του πολιτιστικού τομέα. Έχει επίσης εργαλειοποιήσει τον πολιτισμό, υπονομεύοντας έτσι τις θεμελιώδεις αξίες της ΕΕ. Επιπλέον, έχει αναδείξει τον κρίσιμο ρόλο που διαδραματίζει ο πολιτισμός στην ανθεκτικότητα της κοινωνίας και στην ανασυγκρότησή της έπειτα από συγκρούσεις. Έχει επίσης υπογραμμίσει τη σημασία όχι μόνο

¹ [Ψήφισμα του Συμβουλίου σχετικά με το πρόγραμμα εργασιών της ΕΕ στον πολιτιστικό τομέα \(2023–2026\)](#).

² Τα προκαταρκτικά πορίσματα της ανάλυσης της έρευνας παρουσιάστηκαν στην Επιτροπή Πολιτιστικών Υποθέσεων στις Βρυξέλλες στις 27 Μαρτίου 2026.

³ Ανακοινώσεις της Επιτροπής σχετικά με μια [ευρωπαϊκή ατζέντα για τον πολιτισμό σ' έναν κόσμο παγκοσμιοποίησης](#) και μια [νέα ευρωπαϊκή ατζέντα για τον πολιτισμό](#).

⁴ [Ευρωπαϊκό πλαίσιο δράσης στον τομέα της πολιτιστικής κληρονομιάς](#).

⁵ [Κοινή ανακοίνωση — Προς μια στρατηγική της ΕΕ για διεθνείς πολιτιστικές σχέσεις](#).

της καταπολέμησης της παράνομης διακίνησης πολιτιστικών αγαθών, αλλά και, γενικότερα, της πολιτιστικής συνεργασίας ως βασικής διάστασης της αλληλεγγύης στην ΕΕ.

- *Ο ραγδαίος ψηφιακός μετασχηματισμός, ο οποίος επιταχύνεται από την παραγωγική ΤΝ.* Το γεγονός αυτό έχει δημιουργήσει ευκαιρίες για τον πολιτιστικό και τον δημιουργικό τομέα, αλλά ταυτόχρονα και προκλήσεις όσον αφορά τις αμοιβές των δημιουργών και την προστασία της διανοητικής ιδιοκτησίας. Έχει επίσης επιπτώσεις στην πολιτιστική πολυμορφία και στη δυνατότητα ανακάλυψης ευρωπαϊκού περιεχομένου στο διαδίκτυο.
- *Η κλιμακούμενη κλιματική έκτακτη ανάγκη και η ενεργειακή κρίση.* Οι καταστάσεις αυτές έχουν αναδείξει πόσο εύάλωτοι είναι οι τομείς του πολιτισμού και της δημιουργίας στις περιβαλλοντικές απειλές, ενώ παράλληλα τους προσδίδουν βασικό στρατηγικό ρόλο για την προώθηση των στόχων βιωσιμότητας. Ταυτόχρονα, η ενεργειακή κρίση έχει αναδείξει την επείγουσα ανάγκη μετάβασης σε βιώσιμες πρακτικές σε όλους τους τομείς, συμπεριλαμβανομένου του πολιτισμού.

Εν μέσω αυτών των προκλήσεων, ο πολιτιστικός και ο δημιουργικός τομέας αντιμετωπίζουν σημαντικές οικονομικές πιέσεις. Αυτά τα πολυδιάστατα ζητήματα έχουν δημιουργήσει πρωτοφανείς απαιτήσεις όσον αφορά τους πόρους, καθώς αναγκάζουν τους συγκεκριμένους τομείς να προσαρμόσουν τα επιχειρησιακά μοντέλα και να βρουν καινοτόμες λύσεις για την οικοδόμηση ανθεκτικότητας.

Το πρόγραμμα «Δημιουργική Ευρώπη» έχει κινητοποιηθεί για να ανταποκριθεί στο πρόγραμμα εργασιών της ΕΕ στον πολιτιστικό τομέα με τα ετήσια προγράμματα εργασίας του που στηρίζουν βασικές πρωτοβουλίες από το 2024. Οι προτεραιότητες του προγράμματος εργασίας έχουν ενσωματωθεί στις κύριες προσκλήσεις υποβολής προτάσεων: στην ετήσια πρόσκληση για πολιτιστική συνεργασία και σε προκλήσεις για ευρωπαϊκά δίκτυα πολιτιστικών και δημιουργικές οργανώσεις και ευρωπαϊκές πλατφόρμες για νεοεμφανιζόμενους καλλιτέχνες, οι οποίες έχουν οδηγήσει στην επιλογή 39 δικτύων και 19 πλατφορμών για την υλοποίηση δεσμών εργασιών και δραστηριοτήτων που συμβάλλουν άμεσα στις προτεραιότητες του προγράμματος εργασίας.

Στο θεσμικό επίπεδο της ΕΕ, η περίοδος από το 2024 σηματοδοτήθηκε από την έναρξη νέων εντολών για το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και την Ευρωπαϊκή Επιτροπή. Οι πολιτικές κατευθύνσεις της Επιτροπής⁶ και το νέο στρατηγικό θεματολόγιο του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου⁷ καθορίζουν τη γενική κατεύθυνση της δράσης της ΕΕ. Αυτό συμβαίνει σε ένα πλαίσιο αυξημένων παγκόσμιων γεωπολιτικών εντάσεων, αυξανόμενων απειλών για τις δημοκρατικές αξίες, ολόένα και πιο ασταθών αγορών —με επιπτώσεις στην οικονομία της Ευρώπης— και ραγδαίας ανόδου της τεχνητής νοημοσύνης. Αυτά τα στρατηγικά πλαίσια δίνουν ιδιαίτερη έμφαση στη δημοκρατία, στην ανθεκτικότητα, στην ευημερία, στην ανταγωνιστικότητα, στην ασφάλεια και στον παγκόσμιο ρόλο της ΕΕ.

Ανταποκρινόμενη στην πρόσκληση του Συμβουλίου και στις εκκλήσεις του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και των συμφεροντούχων, κατά το πρώτο έτος της νέας θητείας της, η Επιτροπή παρουσίασε ένα νέο στρατηγικό πλαίσιο της ΕΕ για τον πολιτισμό —την **Πυξίδα Πολιτισμού για την Ευρώπη**⁸ (Νοέμβριος 2025). Το πλαίσιο αυτό διατυπώνει ένα όραμα που θέτει τον πολιτισμό στο επίκεντρο της χάραξης πολιτικής της ΕΕ και ευθυγραμμίζει την πολιτιστική πολιτική με τις ευρύτερες πολιτικές προτεραιότητες της ΕΕ. Η Πυξίδα βοηθά τους τομείς του πολιτισμού και της δημιουργίας της Ευρώπης να ανθίσουν, τόσο σε ευρωπαϊκή όσο και σε παγκόσμια κλίμακα. Για τον σκοπό αυτόν, εστιάζει σε βασικούς τομείς, όπως η καλλιτεχνική ελευθερία, η πρόσβαση στον πολιτισμό, οι συνθήκες εργασίας στον πολιτιστικό και τον δημιουργικό τομέα, η ανθεκτικότητα, η ανταγωνιστικότητα, η προσαρμογή στην ΤΝ και οι διεθνείς πολιτιστικές σχέσεις.

Η Πυξίδα Πολιτισμού ευθυγραμμίζεται και ενισχύεται περαιτέρω με την πρόταση της Επιτροπής για ένα νέο πολυετές δημοσιονομικό πλαίσιο, ιδίως το προτεινόμενο πρόγραμμα AgoraEU, παράλληλα με άλλα μέσα, όπως το Ευρωπαϊκό Ταμείο Ανταγωνιστικότητας, τα οποία σηματοδοτούν την πρόθεση αύξησης των επενδύσεων της ΕΕ στον πολιτισμό.

⁶ [Πολιτικές κατευθύνσεις 2024-2029 | Ευρωπαϊκή Επιτροπή.](#)

⁷ [Στρατηγικό θεματολόγιο 2024-2029.](#)

⁸ [Πυξίδα Πολιτισμού για την Ευρώπη — Πολιτισμός και δημιουργικότητα.](#)

Από ρυθμιστική άποψη, η ψηφιακή νομοθεσία που θεσπίστηκε από το 2022 και αποτέλεσε ορόσημο είχε ευρείες προεκτάσεις για όλους τους τομείς, συμπεριλαμβανομένου του πολιτισμού, ιδίως η πράξη για τις ψηφιακές υπηρεσίες (στο εξής: DSA), η πράξη για τις ψηφιακές αγορές (στο εξής: DMA) και ο κανονισμός για την τεχνητή νοημοσύνη. Σε διάφορα επίπεδα και εντός του πεδίου εφαρμογής τους, οι πράξεις αυτές συμβάλλουν στη διαμόρφωση ενός ασφαλέστερου, πιο διαφανούς και δικαιότερου ψηφιακού περιβάλλοντος. Ωφελούν επίσης τους κλάδους του πολιτισμού και της δημιουργίας, καθώς και τα δικαιώματα των δημιουργών.

Σε πολυμερές επίπεδο, ο πολιτισμός έχει αποκτήσει εξέχουσα θέση σε φόρουμ όπως η G7⁹, η G20¹⁰ και η UNESCO¹¹, όπου όχι μόνο αναγνωρίζεται ως σημαντική προτεραιότητα από μόνος του, αλλά και ως διατομεακός παράγοντας της δημοκρατίας, της συνοχής, της ανταγωνιστικότητας και της παγκόσμιας θέσης της Ευρώπης.

3. ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΕΡΓΑΣΙΩΝ — ΚΥΡΙΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΤΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ

Το πρόγραμμα εργασιών της ΕΕ στον πολιτιστικό τομέα (2023-2026) εξακολούθησε να αποτελεί βασικό μέσο καθοδήγησης της πολιτικής συνεργασίας μεταξύ των κρατών μελών σε επίπεδο ΕΕ. Καθορίζει κατευθυντήριες αρχές, 4 πρωταρχικές προτεραιότητες¹² και 21 θεματικές δράσεις. Έχουν σχεδιαστεί διάφορες δράσεις ώστε να διασφαλιστούν η συνοχή της πολιτικής και η συνέχεια σε σχέση με το προηγούμενο πρόγραμμα εργασιών (2019-2022). Η ακόλουθη αξιολόγηση βασίζεται στις απαντήσεις των κρατών μελών στην έρευνα, μεταξύ άλλων τόσο σε ερωτήσεις κατάταξης όσο και ανοικτού κειμένου.

3.1. Γενικές παρατηρήσεις σχετικά με το πρόγραμμα εργασιών

Τα κράτη μέλη¹³ αξιολόγησαν θετικά το πρόγραμμα εργασιών ως συναφές και στρατηγικό πλαίσιο για την καθοδήγηση της ευρωπαϊκής πολιτιστικής συνεργασίας. Η ισχυρότερη συμφωνία αφορούσε τις πρωταρχικές προτεραιότητες του προγράμματος εργασιών¹², με τη σαφή πλειονότητα να συμφωνεί πλήρως ότι ήταν κατάλληλες. Όσον αφορά τα 21 θέματα, ενώ οι συμμετέχοντες συμφώνησαν σε μεγάλο βαθμό ότι ήταν συναφή, πολλοί ανέφεραν ότι θα μπορούσαν να είχαν βελτιωθεί περαιτέρω.

Η εφαρμογή του προγράμματος εργασιών ανταποκρίθηκε σε μεγάλο βαθμό στις προσδοκίες των κρατών μελών. Όσον αφορά τον αντίκτυπο της πολιτικής, οι συμμετέχοντες στην έρευνα συμφώνησαν ότι το πρόγραμμα εργασιών συνέβαλε στη διαμόρφωση των υφιστάμενων τομέων της εθνικής πολιτιστικής πολιτικής και διέυρνε την πολιτική ατζέντα ώστε να συμπεριληφθούν νέα θέματα. Οι ποιοτικές απαντήσεις επιβεβαίωσαν ότι τα αποτελέσματα, όπως οι εκθέσεις ανοικτής μεθόδου συνεργασίας (ΑΜΣ) και οι δραστηριότητες αλληλοδιδαχής από ομοτίμους, στήριξαν την τεκμηριωμένη χάραξη πολιτικής, ενίσχυσαν τη διπλωματική συνεργασία και συνέβαλαν στη διαμόρφωση των εθνικών στρατηγικών —για παράδειγμα, σε τομείς όπως ο πολιτισμός και η υγεία, η βιωσιμότητα και οι συνθήκες εργασίας των καλλιτεχνών.

Το πρόγραμμα εργασιών συνέβαλε επίσης στην ενίσχυση της αναγνώρισης του πολιτισμού σε όλους τους τομείς πολιτικής, με τη συντριπτική πλειονότητα των συμμετεχόντων να συμφωνεί ότι ενίσχυσε τον ρόλο του πολιτισμού σε άλλους τομείς. Ωστόσο, η συμβολή αυτή αξιολογήθηκε συχνότερα ως μερική παρά ως πλήρης συμφωνία, γεγονός που αντικατοπτρίζει τις συνεχιζόμενες προκλήσεις για την επίτευξη βαθύτερης διατομεακής ολοκλήρωσης.

Παρά τα θετικά αυτά ευρήματα, παρατηρήθηκαν και ορισμένοι περιορισμοί. Τα κράτη μέλη

⁹ [2024 Ιταλία](#).

¹⁰ [2023 Ινδία](#), [2024 Βραζιλία](#), [2025 Νότια Αφρική](#).

¹¹ [Διακήρυξη της MONDIACULT 2022](#) και [έγγραφο αποτελεσμάτων της MONDIACULT 2025](#).

¹² α) Καλλιτέχνες και επαγγελματίες του τομέα του πολιτισμού: ενδυνάμωση των τομέων του πολιτισμού και της δημιουργίας, β) Πολιτισμός για τον άνθρωπο: ενίσχυση της συμμετοχής στο πολιτιστικό γίγνεσθαι, καθώς και του κοινωνικού ρόλου του πολιτισμού, γ) Πολιτισμός για τον πλανήτη: απελευθέρωση της δύναμης του πολιτισμού, δ) Πολιτισμός για εταιρικές σχέσεις συνδημιουργίας: ενισχύοντας την πολιτιστική διάσταση των εξωτερικών σχέσεων της ΕΕ.

¹³ 26 κράτη μέλη της ΕΕ απάντησαν στην έρευνα.

επισήμαναν την άνιση μετουσίωση των προτεραιοτήτων της ΕΕ σε απτά αποτελέσματα σε εθνικό επίπεδο. Αναφέρθηκαν σε επανειλημμένα ζητήματα, όπως η περιορισμένη προβολή και παρακολούθηση των δράσεων, η ανεπαρκής εστίαση στην υλοποίηση και η ανάγκη για μεγαλύτερη συνοχή μεταξύ των διαφόρων μέσων. Σε αρκετές απαντήσεις επισημάνθηκε επίσης η σημασία της διατήρησης ενός εστιασμένου προγράμματος εργασιών με σαφείς προτεραιότητες και απτή προστιθέμενη αξία.

3.2. Παρατηρήσεις σχετικά με τις μεθόδους εργασίας

Τα μέσα του προγράμματος εργασίας θεωρήθηκαν ευρέως κατάλληλα για τη συμβολή στη χάραξη πολιτικής, με τις ομάδες ΑΜΣ να λαμβάνουν ιδιαίτερα υψηλές αξιολογήσεις και να ξεχωρίζουν ως το πλέον αποτελεσματικό εργαλείο συνεργασίας. Η ποιοτική ανατροφοδότηση ανέδειξε την ισχυρή προστιθέμενη αξία των ομάδων ΑΜΣ όσον αφορά τη διευκόλυνση της αλληλοδιδασχής, την ανταλλαγή γνώσεων και την παραγωγή παραδοτέων χρήσιμων για τη χάραξη πολιτικής, με παράλληλη δημιουργία βιώσιμων δικτύων εμπειρογνομόνων σε όλα τα κράτη μέλη. Οι ομάδες ΑΜΣ θεωρήθηκαν πιο αποτελεσματικές όταν είχαν σαφείς εντολές, επαρκώς εστιασμένα θέματα και παραδοτέα που συνδέονταν άμεσα με την υλοποίηση των πολιτικών και με τα μέσα πολιτικής και χρηματοδότησης. Ωστόσο, οι προκλήσεις που εντόπισαν οι συμμετέχοντες περιλάμβαναν τις υπερβολικά ευρείες εντολές, τον μεγάλο φόρτο εργασίας (συμπεριλαμβανομένου του διοικητικού φόρτου), καθώς και δυσκολίες στη διασφάλιση διατομεακής συμμετοχής. Ορισμένοι συμμετέχοντες επισήμαναν επίσης ότι υπήρχαν ανακολουθίες στην οργάνωση, όπως ο άνισος αριθμός συνεδριάσεων και οι καθυστερήσεις στην επίτευξη αποτελεσμάτων.

Οι δραστηριότητες αμοιβαίας μάθησης¹⁴ εκτιμήθηκαν ιδιαίτερα για την παροχή πρακτικών, μεταβιβάσιμων προσεγγίσεων και την υποστήριξη της υλοποίησης σε εθνικό επίπεδο. Τα πρακτικά σεμινάρια έτυχαν επίσης μεγάλης εκτίμησης, έστω και σε ελαφρώς μικρότερο βαθμό, με την αποτελεσματικότητά τους να εξαρτάται από την εστίαση και την παρακολούθησή τους.

Άλλα μέσα έλαβαν πιο ανάμεικτες αξιολογήσεις. Οι συνεδριάσεις των ομάδων προβληματισμού και οι διαδικασίες απολογισμού έλαβαν λιγότερη στήριξη, με τις τελευταίες να περιγράφονται συχνά ως δυσανάλογα επαχθείς σε σχέση με την προστιθέμενη αξία τους. Συνολικά, οι ομάδες εμπειρογνομόνων υπό την καθοδήγηση της Επιτροπής είχαν θετική αντιμετώπιση.

Στις διάφορες μεθόδους εργασίας, τα κράτη μέλη ζητούσαν συστηματικά βελτιώσεις όσον αφορά την παρακολούθηση και την υλοποίηση. Σε αυτές περιλαμβάνονταν σαφέστερη σύνδεση μεταξύ των συζητήσεων και των απτών αποτελεσμάτων, καλύτερη διάδοση των αποτελεσμάτων και πιο συνοπτικά και προσβάσιμα αποτελέσματα. Υπήρξε επίσης ισχυρή στήριξη για την επέκταση των υβριδικών μορφών συμμετοχής και τη διασφάλιση επαρκών πόρων για τη συμμετοχή. Οι δραστηριότητες αλληλοδιδασχής επισημάνθηκαν ειδικά ως μορφή που θα μπορούσε να χρησιμοποιηθεί εκτενέστερα.

Συνολικά, ενώ οι μέθοδοι εργασίας θεωρούνται ευρέως συναφείς και χρήσιμες, η αποτελεσματικότητά τους θα μπορούσε να ενισχυθεί περαιτέρω μέσω πιο στοχευμένης εστίασης, βελτιωμένου συντονισμού και μεγαλύτερης έμφασης στη μετουσίωση των αποτελεσμάτων σε απτά αποτελέσματα πολιτικής.

4. ΕΠΙΣΚΟΠΗΣΗ ΤΩΝ ΕΡΓΑΣΙΩΝ ΠΟΥ ΕΚΤΕΛΕΣΤΗΚΑΝ

Το παρόν κεφάλαιο περιγράφει την εφαρμογή του προγράμματος εργασιών στο πλαίσιο κάθε προτεραιότητας και στις 21 θεματικές δράσεις της, αξιολογώντας την πρόοδο και τα βασικά αποτελέσματα. Παρέχει επίσης παραδείγματα σχετικών δράσεων που αναλήφθηκαν σε επίπεδο κρατών μελών. Συνολικά, οι δράσεις υλοποιήθηκαν όπως είχε προγραμματιστεί, ενώ κατέστησαν αναγκαίες ορισμένες προσαρμογές λόγω του μεγάλου αριθμού προγραμματισμένων εκροών και λαμβανομένου υπόψη του δύσκολου γεωπολιτικού και πολιτικού πλαισίου.

¹⁴ Σχετικά με τις ακόλουθες δράσεις του προγράμματος εργασιών: «Πολιτισμός και προώθηση της δημοκρατίας: προς τη δημιουργία πολιτιστικής ιθαγένειας στην Ευρώπη», «Διαφύλαξη της κληρονομιάς από φυσικές και ανθρωπογενείς καταστροφές», «Διατήρηση της πολιτιστικής κληρονομιάς και ενδυνάμωση των τοπικών τομέων του πολιτισμού και της δημιουργικότητας στην Ουκρανία».

4.1. Προτεραιότητα α) Καλλιτέχνες και επαγγελματίες του τομέα του πολιτισμού: ενδυναμώνοντας τους τομείς του πολιτισμού και της δημιουργικότητας

1) Καθεστώς και όροι εργασίας των καλλιτεχνών και των επαγγελματιών του πολιτισμού και της δημιουργίας

Οι συνθήκες εργασίας των καλλιτεχνών παραμένουν σταθερή προτεραιότητα στην ατζέντα της ΕΕ, η οποία εξετάζεται μέσω του προγράμματος εργασιών της ΕΕ για τον πολιτισμό, των υπουργικών συζητήσεων, της έκθεσης πρωτοβουλίας του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου¹⁵ και της συνεργασίας μεταξύ της Επιτροπής και των κρατών μελών. Από το τέλος του 2025 το έργο αυτό έχει ενισχυθεί περαιτέρω με την Πυξίδα Πολιτισμού για την Ευρώπη.

Η Επιτροπή διευκόλυνε τη σύσταση μιας ομάδας ανοικτής μεθόδου συντονισμού (στο εξής: ΑΜΣ), η οποία περιλάμβανε εμπειρογνώμονες από τα υπουργεία πολιτισμού και απασχόλησης/κοινωνικών υποθέσεων και των 27 κρατών μελών της ΕΕ. Η ομάδα εξέτασε μια σειρά συναφών θεμάτων — συμπεριλαμβανομένης της κατάστασης και της κοινωνικής ασφάλισης των καλλιτεχνών, των θεμιτών πρακτικών, των δεξιοτήτων και της διά βίου μάθησης και της καλλιτεχνικής ελευθερίας— και εξέδωσε την έκθεση και τις συστάσεις της τον Ιούλιο του 2023¹⁶. Με βάση τα πορίσματά της, εγκαινιάστηκε η ενότητα «This is How We Work» στην πλατφόρμα CreativesUnite¹⁷, η οποία παρέχει τεκμηριωμένες πληροφορίες και συγκριτικά δεδομένα σχετικά με τα νομικά πλαίσια των κρατών μελών, μεταξύ άλλων όσον αφορά την κοινωνική ασφάλιση και τις εργασιακές σχέσεις.

Βασική σύσταση της ομάδας ΑΜΣ ήταν η «δημιουργία ενός πλαισίου της ΕΕ για τις συνθήκες εργασίας των καλλιτεχνών και των επαγγελματιών του δημιουργικού τομέα». Τον Νοέμβριο του 2023 το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο εξέδωσε με δική του πρωτοβουλία νομοθετικό ψήφισμα με το οποίο ζητείται ένα τέτοιου είδους πλαίσιο.

Τον Μάιο του 2024 η βελγική Προεδρία διοργάνωσε σεμινάριο σχετικά με τις συνθήκες εργασίας των καλλιτεχνών, ενώ η Επιτροπή διοργάνωσε τεχνικό εργαστήριο με την ομάδα ΑΜΣ. Εν τω μεταξύ, η Ευρωπαϊκή Αρχή Εργασίας (ELA) διοργάνωσε σεμινάριο σχετικά με την αδήλωτη εργασία στον πολιτιστικό τομέα και δημοσίευσε σχετική έκθεση¹⁸. Η Επιτροπή Ανώτερων Επιθεωρητών Εργασίας (SLIC) κίνησε έρευνα για πιθανά ζητήματα που σχετίζονται με την επιβολή της νομοθεσίας της ΕΕ για την υγεία και την ασφάλεια στην εργασία (η έκθεση εγκρίθηκε τον Νοέμβριο του 2025). Τον Ιούνιο του 2024 το χρηματοδοτούμενο από την ΕΕ δίκτυο «MoveS» (με επίκεντρο την ελεύθερη κυκλοφορία και τον συντονισμό της κοινωνικής ασφάλισης) διοργάνωσε διαδικτυακό σεμινάριο με θέμα «Κινητικότητα του εργατικού δυναμικού και προκλήσεις όσον αφορά την κοινωνική ασφάλιση για τους καλλιτέχνες». Τον Οκτώβριο του 2024 η Επιτροπή συγκάλεσε κοινή συνεδρίαση των κοινωνικών εταίρων στους τομείς των οπτικοακουστικών μέσων και του ζωντανού θεάματος προκειμένου να εντοπίσει κενά στην εφαρμογή των κανόνων της ΕΕ σε σχέση με την κατάσταση της απασχόλησης των καλλιτεχνών και των επαγγελματιών του πολιτιστικού τομέα. Τον Νοέμβριο του 2024 οι γενικοί διευθυντές για τις εργασιακές σχέσεις (υπάλληλοι των κρατών μελών αρμόδιοι για το εργατικό δίκαιο) συζήτησαν τις προκλήσεις όσον αφορά την εφαρμογή του εργατικού δικαίου, δίνοντας έμφαση στο καθεστώς του καλλιτέχνη και ανταλλάσσοντας εθνικές πρακτικές.

Τον Μάιο του 2025 η Επιτροπή διοργάνωσε σεμινάριο αμοιβαίας μάθησης σχετικά με την κοινωνική προστασία των καλλιτεχνών και των επαγγελματιών του πολιτιστικού τομέα, στο οποίο συμμετείχαν οι υπηρεσίες κοινωνικής ασφάλισης και τα υπουργεία πολιτισμού των κρατών μελών, ενώ στη συνέχεια εξέδωσε έκθεση¹⁹. Τον ίδιο μήνα το Συμβούλιο ενέκρινε συμπεράσματα σχετικά με τη

¹⁵ [2022/2047\(INI\)](#).

¹⁶ [The status and working conditions of artists and cultural and creative professionals](#) (Το καθεστώς και οι συνθήκες εργασίας των καλλιτεχνών και των επαγγελματιών των τομέων του πολιτισμού και της δημιουργικότητας) — Υπηρεσία Εκδόσεων της ΕΕ.

¹⁷ <https://creativesunite.eu/work-condition/>.

¹⁸ [Creative sectors: ELA study reveals precarious working conditions and undeclared labour | Ευρωπαϊκή Αρχή Εργασίας](#).

¹⁹ [Mutual learning on inclusive social protection for artists and creative workers – Ευρωπαϊκή Επιτροπή](#).

στήριξη των νέων καλλιτεχνών και των επαγγελματιών των τομέων του πολιτισμού και της δημιουργίας στην έναρξη της σταδιοδρομίας τους²⁰, εστιάζοντας στις επισφαλείς συνθήκες εργασίας, στις περιορισμένες επιχειρηματικές δεξιότητες και στη δίκαιη αμοιβή. Στα συμπεράσματα ζητείται «η προώθηση κατάλληλων συνθηκών για την κοινωνική και επαγγελματική κατάσταση των νέων καλλιτεχνών και των επαγγελματιών των τομέων του πολιτισμού και της δημιουργίας».

Τον Δεκέμβριο του 2025, ανταποκρινόμενη στο ψήφισμα του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, η Επιτροπή διοργάνωσε συζήτηση στρογγυλής τραπέζης υψηλού επιπέδου με ενδιαφερόμενα μέρη σχετικά με τις συνθήκες εργασίας των καλλιτεχνών. Τον Ιούνιο του 2026 ακολούθησε διάσκεψη στις Βρυξέλλες, η οποία επίσης αφορούσε τις συνθήκες εργασίας των καλλιτεχνών και διοργανώθηκε μέσω του έργου Creative FLIP²¹ σε συνεργασία με την Επιτροπή.

Η Πυξίδα Πολιτισμού διατηρεί τη δυναμική της όσον αφορά τη συγκεκριμένη προτεραιότητα, προτείνοντας τη δημιουργία ενός Χάρτη της ΕΕ για τους καλλιτέχνες, σε συνεργασία με τους κοινωνικούς εταίρους και τους τομείς του πολιτισμού και της δημιουργίας, το 2027. Ο Χάρτης θα πρέπει να «περιγράφει θεμελιώδεις αρχές, κατευθυντήριες γραμμές και δεσμεύσεις για δίκαιες συνθήκες εργασίας στους συγκεκριμένους τομείς και θα αυξάνει τη συμμόρφωση και τη λογοδοσία, ιδίως από όσους λαμβάνουν ενωσιακή χρηματοδότηση στον τομέα του πολιτισμού». Η Επιτροπή ξεκίνησε τις προετοιμασίες της το 2026.

Σύμφωνα με την έρευνα που διεξήχθη μεταξύ των κρατών μελών, τα εθνικά μέτρα που εφαρμόζονται για τη βελτίωση των συνθηκών εργασίας των καλλιτεχνών περιλαμβάνουν νομικές μεταρρυθμίσεις (π.χ. νομοσχέδια, τροποποιήσεις νομικών πράξεων και νέα συστήματα κοινωνικής προστασίας ή οικονομικής στήριξης) και διοικητικά εργαλεία (π.χ. μητρώο καλλιτεχνών ή καθεστώς δημιουργών για αυτοαπασχολούμενους καλλιτέχνες και ελεύθερους επαγγελματίες). Χαρακτηριστικό παράδειγμα αποτελεί το καθεστώς «βασικού εισοδήματος για τις τέχνες» της Ιρλανδίας, το οποίο έχει πλέον καταστεί μόνιμο.

2) Καλλιτεχνική ελευθερία

Το πρόγραμμα εργασιών αναγνωρίζει την καλλιτεχνική ελευθερία ως θεμελιώδες στοιχείο του πολιτιστικού έργου και ως κρίσιμο συνδετικό κρίκο μεταξύ πολιτισμού και δημοκρατίας. Η καλλιτεχνική ελευθερία αντιμετωπίζει πλέον νέες και όλο και πιο απαιτητικές προκλήσεις. Το Συμβούλιο αναγνώρισε ότι απαιτούνται κοινές προσπάθειες σε ολόκληρη την ΕΕ.

Υπό τη σουηδική Προεδρία (πρώτο εξάμηνο του 2023), οι προτεραιότητες αυτές προωθήθηκαν, αφενός, μέσω της διάσκεψης υψηλού επιπέδου με θέμα «Free to Create — Διάσκεψη της Ευρωπαϊκής Ένωσης για την καλλιτεχνική ελευθερία και τους κλάδους του πολιτισμού και της δημιουργικότητας» (16-17 Φεβρουαρίου, Umeå, Σουηδία) και, αφετέρου, μέσω συμπερασμάτων του Συμβουλίου σχετικά με τους καλλιτέχνες που διατρέχουν κίνδυνο και έχουν εκτοπιστεί (εγκρίθηκαν στις 16 Μαΐου). Η διάσκεψη της Προεδρίας συγκέντρωσε εκπροσώπους των θεσμικών οργάνων της ΕΕ, της κοινωνίας των πολιτών και του καλλιτεχνικού τομέα για να συζητήσουν την ελευθερία της δημιουργίας. Στα βασικά θέματα περιλαμβάνονταν η ελεύθερη έκφραση, ο αποκλεισμός από τις τέχνες, οι εκτοπισμένοι καλλιτέχνες και οι καλλιτέχνες που διατρέχουν κίνδυνο, καθώς και οι συνθήκες που απαιτούνται για την άνθιση των τομέων του πολιτισμού και της δημιουργίας. Τα συμπεράσματα του Συμβουλίου επιβεβαίωσαν τον καίριο ρόλο που διαδραματίζουν οι καλλιτέχνες στη ζωή, στην ανάπτυξη και στην ανθεκτικότητα των κοινωνιών και των ατόμων και τόνισαν την ανάγκη προστασίας της δημιουργικότητας από απειλές ή παραβιάσεις που θέτουν τους καλλιτέχνες σε κίνδυνο λόγω του καλλιτεχνικού τους έργου. Επιπλέον, στα συμπεράσματα του Συμβουλίου προτείνονται πρακτικά μέτρα, συμπεριλαμβανομένων των «πόλεων ασύλου», των φιλοξενιών έκτακτης ανάγκης και της ένταξης στις τοπικές κοινότητες.

Η καλλιτεχνική ελευθερία παραμένει στην κορυφή των εργασιών του Συμβουλίου για τον πολιτισμό τα τελευταία χρόνια, καθώς:

²⁰ [Συμπεράσματα του Συμβουλίου σχετικά με τη στήριξη των νέων καλλιτεχνών και των επαγγελματιών των τομέων του πολιτισμού και της δημιουργίας στην έναρξη της σταδιοδρομίας τους.](#)

²¹ [Finance, Learning, Innovation & Intellectual Property Rights for the CCSI.](#)

- υπό την ισπανική Προεδρία (2/2023), οι υπουργοί Πολιτισμού της ΕΕ, στο πλαίσιο άτυπης συνεδρίασής τους, ενέκριναν τη Διακήρυξη του Κάθερες²².
- υπό τη βελγική Προεδρία (1/2024), η ολοκλήρωση του ευρωπαϊκού κανονισμού για την ελευθερία των μέσων ενημέρωσης²³, μολονότι δεν εμπίπτει στο πεδίο αρμοδιοτήτων του Συμβουλίου Παιδείας, Νεολαίας, Πολιτισμού και Αθλητισμού (EYCS), αποτέλεσε σημαντικό επίτευγμα με προεκτάσεις για την ελευθερία της έκφρασης.
- υπό την ουγγρική Προεδρία (2/2024), το Συμβούλιο ενέκρινε συμπεράσματα σχετικά με τη βελτίωση και την προώθηση της πρόσβασης στον πολιτισμό²⁴, συμπεριλαμβανομένων διατάξεων που συμβάλλουν στην προστασία και την προώθηση της καλλιτεχνικής ελευθερίας.
- υπό την πολωνική Προεδρία (1/2025), το Συμβούλιο ενέκρινε συμπεράσματα σχετικά με τη στήριξη των νέων καλλιτεχνών και των επαγγελματιών των τομέων του πολιτισμού και της δημιουργίας στην έναρξη της σταδιοδρομίας τους²⁰.
- υπό την Προεδρία της Δανίας (2/2025), το Συμβούλιο ενέκρινε συμπεράσματα σχετικά με τον στρατηγικό ρόλο του πολιτισμού, της πολιτιστικής κληρονομιάς και των οπτικοακουστικών έργων στην προάσπιση των ευρωπαϊκών αξιών και της δημοκρατικής ανθεκτικότητας²⁵.

Η Πυξίδα Πολιτισμού για την Ευρώπη υιοθετεί μια προσέγγιση με βάση τα δικαιώματα και αναγνωρίζει ότι η καλλιτεχνική ελευθερία είναι θεμελιώδους σημασίας για υγιείς δημοκρατικές κοινωνίες και για μια ανθεκτική Ευρώπη που προστατεύει τις αξίες της. Μια βασική εμβληματική δράση στο πλαίσιο της Πυξίδας είναι η εξαγγελία νέας περιοδικής έκθεσης σχετικά με την κατάσταση του πολιτισμού στην ΕΕ, με ιδιαίτερη έμφαση στα βιώματα των καλλιτεχνών σε σχέση με την καλλιτεχνική ελευθερία. Η Πυξίδα ζητεί επίσης τη διαφύλαξη της καλλιτεχνικής ελευθερίας μέσω των υφιστάμενων και μελλοντικών πολιτικών και προγραμμάτων της ΕΕ, συμπεριλαμβανομένου του μελλοντικού προγράμματος AgoraEU, στο πλαίσιο του επόμενου μακροπρόθεσμου προϋπολογισμού της ΕΕ. Τα κράτη μέλη και τα θεσμικά όργανα της ΕΕ ενθαρρύνονται να διασφαλίζουν ότι οι πολιτικές, τα νομικά πλαίσια και οι διοικητικές πρακτικές τους στηρίζουν την ελεύθερη καλλιτεχνική δημιουργία, έκφραση και κυκλοφορία. Η Ευρωπαϊκή Ασπίδα Δημοκρατίας²⁶, η οποία εγκρίθηκε την ίδια ημέρα με την Πυξίδα Πολιτισμού, αποσκοπεί στην προστασία και την προώθηση της δημοκρατίας και της ανθεκτικότητας της κοινωνίας μακροπρόθεσμα.

Σε εθνικό επίπεδο, σύμφωνα με την έρευνα, τα κράτη μέλη ανέφεραν ως βασική τους απάντηση τις μη νομοθετικές πρωτοβουλίες, συμπεριλαμβανομένων συνεδρίων, στρατηγικών και διασφαλίσεων για την ελευθερία της δημιουργίας στον δημόσιο προγραμματισμό ή στη χρηματοδότηση του πολιτισμού, καθώς και στοχευμένα προγράμματα, όπως το πρόγραμμα «Safe to Create» και η στήριξη καλλιτεχνών που διατρέχουν κίνδυνο και έχουν εκτοπιστεί στις πόλεις.

3) Τόνωση του ψηφιακού μετασχηματισμού των τομέων του πολιτισμού και της δημιουργικότητας

Η ψηφιακή μετάβαση εξακολούθησε να αποτελεί ένα ακόμη κεντρικό θέμα της συνεργασίας στον τομέα της πολιτιστικής πολιτικής της ΕΕ. Κατά τη διάρκεια της βελγικής Προεδρίας, στο πλαίσιο διήμερης διάσκεψης για τον ψηφιακό μετασχηματισμό των τομέων του πολιτισμού και της δημιουργικότητας δόθηκε ιδιαίτερη έμφαση στη συμμετοχή του κοινού μέσω δεδομένων. Ένα βασικό αποτέλεσμα ήταν η Διακήρυξη της Γάνδης²⁷, η οποία οδήγησε στη δημιουργία του ευρωπαϊκού φόρουμ πολιτικής για την ανάπτυξη κοινού βάσει δεδομένων στον πολιτιστικό και τον δημιουργικό τομέα.

²² [Διακήρυξη του Κάθερες](#).

²³ [Κανονισμός \(ΕΕ\) 2024/1083](#).

²⁴ [Συμπεράσματα του Συμβουλίου σχετικά με τη βελτίωση και την προώθηση της πρόσβασης στον πολιτισμό](#).

²⁵ [Συμπεράσματα του Συμβουλίου σχετικά με τον στρατηγικό ρόλο του πολιτισμού, της πολιτιστικής κληρονομιάς και των οπτικοακουστικών έργων στην προάσπιση των ευρωπαϊκών αξιών και της δημοκρατικής ανθεκτικότητας](#).

²⁶ [JOIN\(2025\) 791 final](#).

²⁷ [Διακήρυξη της Γάνδης](#).

Τον Μάιο του 2025 το Συμβούλιο ενέκρινε συμπεράσματα²⁸ με τα οποία ζητούσε την ενδυνάμωση των τομέων του πολιτισμού και της δημιουργίας μέσω της ανάπτυξης κοινού βάσει δεδομένων, της ενίσχυσης των δεξιοτήτων, της ανταλλαγής πληροφοριών και ενός υποστηρικτικού πλαισίου πολιτικής.

Στη συνέχεια, τον Μάρτιο του 2026 το φόρουμ δημοσίευσε έγγραφο πολιτικής²⁹ απευθυνόμενο στην Επιτροπή και τα κράτη μέλη, με συστάσεις για την ενίσχυση του γραμματισμού σε θέματα δεδομένων στους τομείς του πολιτισμού και της δημιουργίας, την ανάπτυξη και την εφαρμογή τυποποιημένων δεικτών μέτρησης κοινού και την εφαρμογή εργαλείων για τη διευκόλυνση της συμμετοχής του κοινού βάσει δεδομένων.

Η Πυξίδα Πολιτισμού ενισχύει αυτήν την προτεραιότητα προτείνοντας δράσεις για τη βελτίωση της συλλογής και της ανάλυσης δεδομένων (κόμβος πολιτιστικών δεδομένων, έκθεση για την κατάσταση του πολιτισμού), την αξιοποίηση της ψηφιακής τεχνολογίας και της ΤΝ στους τομείς και κλάδους του πολιτισμού και της δημιουργικότητας και την περαιτέρω ανάπτυξη του κοινού ευρωπαϊκού χώρου δεδομένων για την πολιτιστική κληρονομιά. Αρκετές συζητήσεις μεταξύ των υπουργών Πολιτισμού της ΕΕ, τόσο σε επίσημες συνεδριάσεις όσο και κατά τη διάρκεια άτυπων συναντήσεων που διοργανώθηκαν από τις εκ περιτροπής Προεδρίες, επικεντρώθηκαν στον ψηφιακό μετασχηματισμό, ιδίως στην ΤΝ. Μεταξύ αυτών περιλαμβάνεται και η άτυπη σύνοδος των υπουργών Πολιτισμού στη Λευκωσία στις 1-2 Ιουνίου, η οποία επικεντρώθηκε σε θέματα όπως τα πολιτιστικά δικαιώματα, η δημιουργικότητα και η τεχνητή νοημοσύνη.

Στο πλαίσιο της έρευνας, τα κράτη μέλη ανέφεραν κυρίως τις πρωτοβουλίες χρηματοδότησης ως παραδείγματα μέτρων που υλοποιήθηκαν σε εθνικό επίπεδο κατά την περίοδο του προγράμματος εργασιών, με αρκετές αναφορές στα κονδύλια των εθνικών σχεδίων ανάκαμψης και ανθεκτικότητας, τα οποία στήριζαν την ψηφιακή και πράσινη μετάβαση των τομέων του πολιτισμού και της δημιουργίας. Ένας εξέχων τομέας ήταν η ψηφιοποίηση της πολιτιστικής κληρονομιάς³⁰.

4) Τόνωση της πράσινης μετάβασης των τομέων του πολιτισμού και της δημιουργικότητας, με ιδιαίτερη έμφαση στην ενεργειακή κρίση

Κατά το πρώτο εξάμηνο του 2023, η σουηδική Προεδρία προέβη σε απολογισμό στο πλαίσιο της Επιτροπής Πολιτιστικών Υποθέσεων (CAC) προκειμένου να αξιολογήσει τον αντίκτυπο της ενεργειακής κρίσης στους τομείς του πολιτισμού και της δημιουργίας. Τα πορίσματα συνοψίστηκαν σε σημείωμα της Προεδρίας³¹. Η εξέλιξη αυτή ακολούθησε την κατακόρυφη άνοδο των τιμών της ενέργειας, η οποία είχε και εξακολουθεί να έχει σημαντικές οικονομικές επιπτώσεις στους τομείς του πολιτισμού και της δημιουργίας, με αποτέλεσμα να μεταβάλλει τη διάρθρωση του κόστους των δραστηριοτήτων τους. Στο σημείωμα εξετάζεται η πολιτιστική κληρονομιά και η ενεργειακή απόδοση, καθώς και η οδηγία για την ενεργειακή απόδοση των κτιρίων³², και παρουσιάζονται παραδείγματα μέτρων στήριξης της ΕΕ και των κρατών μελών σε πνεύμα ανταλλαγής γνώσεων και ορθών πρακτικών. Τον Σεπτέμβριο του 2023 διοργανώθηκε ο διαρθρωμένος διάλογος «Φωνές πολιτισμού» μεταξύ της Επιτροπής και των τομέων του πολιτισμού, προκειμένου να συζητηθεί ο τρόπος με τον οποίο οι εν λόγω τομείς προωθούν την πράσινη μετάβαση, αντιμετωπίζοντας παράλληλα την ενεργειακή κρίση³³.

Η ομάδα ΑΜΣ «Τόνωση της πράσινης μετάβασης των τομέων του πολιτισμού και της δημιουργικότητας, με ιδιαίτερη έμφαση στην ενεργειακή κρίση» ξεκίνησε τις εργασίες της τον Απρίλιο του 2024, υπό τη συμπροεδρία της Ιρλανδίας (Περιβάλλον) και της Ιταλίας (Πολιτισμός). Η ομάδα συγκέντρωσε 42 εμπειρογνώμονες από 22 κράτη μέλη, τόσο από τα υπουργεία πολιτισμού όσο και από τα υπουργεία κλίματος και περιβάλλοντος. Ο στόχος της ήταν διττός: η χρήση

²⁸ [Συμπεράσματα του Συμβουλίου σχετικά με την ενδυνάμωση των τομέων του πολιτισμού και της δημιουργίας μέσω μιας ανάπτυξης κοινού βάσει δεδομένων.](#)

²⁹ [Naar datagedreven publieksontwikkeling in Europa | Departement Cultuur, Jeugd & Media.](#)

³⁰ [Recovery and Resilience Scoreboard – Thematic Analysis – Culture and Creative Industries.pdf.](#)

³¹ [Απολογισμός της ενεργειακής κρίσης — Τελικό σημείωμα της Προεδρίας 8649/23.](#)

³² [\(ΕΕ\) 2024/1275.](#)

³³ [Voices of culture brainstorming report: Culture and creative sectors and industries driving green transition and facing the energy crisis.](#)

αποδεδειγμένων ορθών πρακτικών και εργαλείων σε μεγαλύτερη κλίμακα με σκοπό τη στήριξη των προσπαθειών οικολογικού προσανατολισμού των τομέων του πολιτισμού και της δημιουργίας, με παράλληλη ανάδειξη του ανεπαρκώς αναγνωρισμένου καταλυτικού ρόλου του πολιτισμού στην αλλαγή νοοτροπίας που απαιτείται για μια δίκαιη, συμπεριληπτική και ισότιμη πράσινη μετάβαση. Οι εργασίες των εμπειρογνομόνων βασίστηκαν σε προηγούμενες εκθέσεις ΑΜΣ και μελέτες της ΕΕ, σε εξωτερική εμπειρογνώσια και σε δύο ειδικές έρευνες. Κατέληξαν στην έκθεση με τίτλο «Creative shifts: Empowering culture for sustainable living», η οποία εξαγγέλθηκε στο Mondiacult Barcelona (Σεπτέμβριος 2025) και δημοσιεύθηκε τον Δεκέμβριο του 2025³⁴.

Η έκθεση δείχνει τον τρόπο με τον οποίο οι τομείς του πολιτισμού και της δημιουργίας έχουν ήδη αντίκτυπο μέσω της εξοικονόμησης ενέργειας, της προσαρμογής στην κλιματική αλλαγή, των κυκλικών πρακτικών και της βιώσιμης κινητικότητας. Περιλαμβάνει συστάσεις για τη βελτίωση της χρήσης των υφιστάμενων εργαλείων και δεδομένων για τη λήψη τεκμηριωμένων αποφάσεων, τη χρήση αποδεδειγμένων ορθών πρακτικών σε ευρύτερη κλίμακα, την τόνωση της δράσης μέσω στοχευμένων πολιτικών και θεσμικής στήριξης, την ενίσχυση της ανταλλαγής γνώσεων σε ολόκληρη την Ευρώπη και την καλύτερη ενσωμάτωση του πολιτισμού στις εθνικές και ενωσιακές στρατηγικές για το κλίμα. Οι εμπειρογνώμονες ΑΜΣ συνεχίζουν τις προσπάθειες διάδοσης σε εθνικό επίπεδο προκειμένου να εξασφαλίσουν ότι οι συστάσεις της έκθεσης συμβάλλουν στη διαμόρφωση της πολιτικής δράσης. Η Πυξίδα Πολιτισμού για την Ευρώπη τονίζει την ανάγκη αντιμετώπισης της κλιματικής αλλαγής και της περιβαλλοντικής βιωσιμότητας μέσω δημιουργικών προσεγγίσεων ως βασικό τομέα δράσης.

Σύμφωνα με τα κράτη μέλη, η εν λόγω ΑΜΣ έχει επηρεάσει τις προτεραιότητες πολιτικής και χρηματοδότησης, καθώς αποτελεί πηγή έμπνευσης εθνικών συστημάτων χρηματοδότησης για βιώσιμες πρακτικές των τομέων του πολιτισμού και της δημιουργίας και συμβάλλει στη διαμόρφωση στρατηγικών για το κλίμα για τα πολιτιστικά ιδρύματα και την πολιτιστική κληρονομιά, ενισχύοντας έτσι τον ρόλο του πολιτισμού στην επίτευξη των περιβαλλοντικών στόχων.

5) Ενίσχυση της πολιτιστικής και δημιουργικής διάστασης στον ευρωπαϊκό τομέα βιντεοπαιχνιδιών

Ο ευρωπαϊκός τομέας βιντεοπαιχνιδιών αναγνωρίζεται όλο και περισσότερο για το πολιτιστικό και οικονομικό δυναμικό του, γεγονός που οδηγεί σε στοχευμένες προσπάθειες σε επίπεδο ΕΕ. Το 2024 η Επιτροπή διοργάνωσε τέσσερις συζητήσεις στρογγυλής τραπέζης για να διερευνήσει i) την οικονομική και πολιτιστική σημασία των παιχνιδιών, εντός και εκτός του κλάδου των παιχνιδιών, ii) τις ελλείψεις δεξιοτήτων και καινοτομίας στον συγκεκριμένο τομέα, iii) τις επενδυτικές ανάγκες και τη διαθέσιμη χρηματοδότηση και iv) τις εθνικές και περιφερειακές πολιτικές/πρακτικές και την αλληλοδιδαχή. Με περισσότερους από 50 συμμετέχοντες από τις διοικήσεις των κρατών μελών, την ακαδημαϊκή κοινότητα και τον επιχειρηματικό κόσμο, οι συζητήσεις ανέδειξαν την ανάγκη να αναγνωριστεί περαιτέρω η πολιτιστική και οικονομική αξία των βιντεοπαιχνιδιών, να βελτιωθεί η ανάπτυξη δεξιοτήτων, να αυξηθούν οι ευκαιρίες για τεχνολογική καινοτομία και να ενισχυθούν οι συνεργασίες δημόσιου και ιδιωτικού τομέα. Η διαδικασία αυτή βοήθησε την Επιτροπή να εντοπίσει τα βασικά ενδιαφερόμενα μέρη στα κράτη μέλη, γεγονός που οδήγησε σε επακόλουθες διαβουλεύσεις σχετικά με τον συγκεκριμένο τομέα. Τροφοδότησε επίσης την κύρια μελέτη αγοράς της Επιτροπής για τα βιντεοπαιχνίδια³⁵ και παρείχε χρήσιμες πληροφορίες σχετικά με τις ανάγκες του κλάδου σε επίπεδο πολιτικής.

Τον Νοέμβριο του 2023 οι υπουργοί Πολιτισμού ενέκριναν τα συμπεράσματα του Συμβουλίου³⁶, με τα οποία συμφωνούν να ενισχύσουν την πολιτιστική και δημιουργική διάσταση του τομέα των βιντεοπαιχνιδιών στην Ευρώπη και αναγνωρίζουν τις δυνατότητές του να μεταδίδει πολιτιστικό περιεχόμενο και τον πλούτο της ευρωπαϊκής δημιουργίας, κληρονομιάς και ιστορίας.

³⁴ [Creative shifts – Υπηρεσία Εκδόσεων της ΕΕ.](#)

³⁵ [The European media industry outlook \(Οι προοπτικές του ευρωπαϊκού κλάδου μέσω επικοινωνίας\) — Υπηρεσία Εκδόσεων της ΕΕ.](#)

³⁶ [Συμπεράσματα του Συμβουλίου σχετικά με την ενίσχυση της πολιτιστικής και δημιουργικής διάστασης του ευρωπαϊκού τομέα βιντεοπαιχνιδιών.](#)

Παραδείγματα μέτρων που λαμβάνουν τα κράτη μέλη για την τόνωση του τομέα των βιντεοπαιχνιδιών είναι οι πιστώσεις φόρου για έργα που αφορούν βιντεοπαιχνίδια και τα προγράμματα χρηματοδότησης. Ορισμένα παραδείγματα αυτών των μέτρων αφορούν έργα που προωθούν την πολιτιστική κληρονομιά (μουσεία, χώρους) και τη διατομεακή συνεργασία μεταξύ προγραμματιστών, σχεδιαστών και παραδοσιακών καλλιτεχνών. Παραδείγματα μη χρηματοδοτικών μέτρων περιλαμβάνουν την υποβολή κοινοβουλευτικών εκθέσεων σχετικά με την πολιτική για τα βιντεοπαιχνίδια και τον διάλογο με εκπροσώπους του κλάδου.

6) Απολογισμός της υλοποίησης των συμπερασμάτων του Συμβουλίου σχετικά με την ανάκαμψη, την ανθεκτικότητα και τη βιωσιμότητα των τομέων του πολιτισμού και της δημιουργίας

Τον Μάιο του 2021, ένα έτος μετά την έξαρση της πανδημίας COVID-19, υπό την πορτογαλική Προεδρία, το Συμβούλιο ενέκρινε συμπεράσματα σχετικά με την ανάκαμψη, την ανθεκτικότητα και τη βιωσιμότητα των τομέων του πολιτισμού και της δημιουργίας, υπογραμμίζοντας την ανάγκη ανάληψης δράσης για τη στήριξή τους σε περιόδους κρίσης και πέραν αυτών. Ο επακόλουθος απολογισμός της εφαρμογής των εν λόγω συμπερασμάτων πραγματοποιήθηκε από τη σουηδική και την ισπανική Προεδρία, με ανταλλαγή απόψεων μεταξύ των κρατών μελών και της Επιτροπής κατά τη συνεδρίαση της Επιτροπής Πολιτιστικών Υποθέσεων του Συμβουλίου τον Μάρτιο του 2023 και με γραπτή εισήγηση ως απάντηση σε ερωτήματα της Προεδρίας.

Κατά τη διάρκεια της κρίσης, ειδικά προσαρμοσμένες επιχορηγήσεις στήριξαν ζωντανές εκδηλώσεις, ψηφιακά έργα και ελεύθερους επαγγελματίες σε ολόκληρη την Ευρώπη. Εν τω μεταξύ, οι εξορθολογισμένες διαδικασίες, όπως οι μη επιστρεπτέες ενισχύσεις, οι πύλες ψηφιακών εφαρμογών και οι μειωμένες απαιτήσεις τεκμηρίωσης, κατέστησαν τη χρηματοδότηση πιο προσβάσιμη. Για παράδειγμα, το πρόγραμμα «Δημιουργική Ευρώπη» έλαβε αύξηση της χρηματοδότησης κατά 67 %, από 1,46 δισ. EUR για την περίοδο 2014-2020 σε 2,44 δισ. EUR για την περίοδο 2021-2027, με σκοπό την ενίσχυση των προσπαθειών ανάκαμψης. Οι εθνικές πρωτοβουλίες ενίσχυσαν περαιτέρω την ανθεκτικότητα μέσω του καθεστώτος των καλλιτεχνών, με στόχο τη βελτίωση της προστασίας των ελεύθερων επαγγελματιών, των επιδομάτων ανεργίας, των φορολογικών απαλλαγών και της αναστολής της καταβολής εισφορών κοινωνικής ασφάλισης. Η κινητικότητα διευκολύνθηκε επίσης μέσω απλουστευμένων διαδικασιών για διασυνοριακές μετακινήσεις και φορολογικών οδηγιών. Υποστηρίχθηκε επίσης ή ενθαρρύνθηκε η ψηφιακή μετάδοση εκδηλώσεων.

Τα κράτη μέλη έχουν στηρίξει την ψηφιακή και την πράσινη μετάβαση, καθώς και την ανθεκτικότητα των τομέων του πολιτισμού και της δημιουργίας, αξιοποιώντας τον μηχανισμό ανάκαμψης και ανθεκτικότητας. Τα βασικά μέτρα που εγκρίθηκαν περιλαμβάνουν μεταρρυθμίσεις, για παράδειγμα όσον αφορά το καθεστώς των καλλιτεχνών, επενδύσεις σε τεχνολογικές αναβαθμίσεις για θέατρα, αρχεία μουσείων και άλλους πολιτιστικούς φορείς, στήριξη της ψηφιοποίησης της πολιτιστικής κληρονομιάς, των ανακαινίσεων για τη βελτίωση της ενεργειακής απόδοσης των πολιτιστικών κτιρίων, των οικολογικών πρακτικών και της ανάπτυξης ικανοτήτων. Επιπλέον, ορισμένα κράτη μέλη έχουν προγραμματίσει καινοτόμες δράσεις για την αξιοποίηση της δύναμης του πολιτισμού για σκοπούς κοινωνικής συνοχής και ευημερίας³⁷. Εργαλεία όπως ο οδηγός χρηματοδότησης CultureEU της Επιτροπής³⁸ έχουν βελτιώσει τη διαφάνεια και την προσβασιμότητα στη χρηματοδότηση της ΕΕ. Η Επιτροπή ενίσχυσε την κινητικότητα μέσω του προγράμματος «Ο πολιτισμός κινεί την Ευρώπη»³⁹ και μοιράστηκε ευκαιρίες μέσω πλατφορμών όπως η CreativesUnite.

³⁷ [Recovery and Resilience Facility Thematic analysis: Culture and Creative Industries.](#)

³⁸ [Ανακαλύψτε ευκαιρίες χρηματοδότησης για τους τομείς του πολιτισμού και της δημιουργίας – Πολιτισμός και δημιουργικότητα.](#)

³⁹ [Ο πολιτισμός κινεί την Ευρώπη — Πολιτισμός και δημιουργικότητα.](#)

7) Απολογισμός της υλοποίησης των συμπερασμάτων του Συμβουλίου σχετικά με την ενίσχυση των διαπολιτιστικών ανταλλαγών μέσω της κινητικότητας των καλλιτεχνών και των επαγγελματιών στους τομείς του πολιτισμού και της δημιουργίας και μέσω της πολυγλωσσίας στην ψηφιακή εποχή

Προκειμένου να προβεί σε απολογισμό της εφαρμογής των εν λόγω συμπερασμάτων του Συμβουλίου στα κράτη μέλη και σε επίπεδο ΕΕ, η πολωνική Προεδρία ξεκίνησε διαδικτυακές έρευνες για τη συλλογή πληροφοριών όσον αφορά τα σχετικά μέτρα από το 2022.

Σχεδόν όλα τα κράτη μέλη δήλωσαν ότι έχουν θεσπίσει εθνικά συστήματα, όπως προγράμματα φιλοξενίας, ταξιδιωτικές επιχορηγήσεις και υποτροφίες, με στόχο την προώθηση παγκόσμιων συνεργασιών στους τομείς των τεχνών, της μουσικής και της λογοτεχνίας. Σε επίπεδο ΕΕ, το πρόγραμμα «Ο πολιτισμός κινεί την Ευρώπη» (που χρηματοδοτείται στο πλαίσιο του προγράμματος «Δημιουργική Ευρώπη») αποτελεί πλέον κορυφαία επιλογή κινητικότητας για τους καλλιτέχνες, χάρη στις προσβάσιμες κυλιόμενες προσκλήσεις υποβολής προτάσεων και στην έμφαση που δίνει σε νεοεμφανιζόμενα ταλέντα. Τα κράτη μέλη και η Επιτροπή προωθούν περαιτέρω την κινητικότητα μέσω διομήτιμων εκδηλώσεων και γραφείων του προγράμματος «Δημιουργική Ευρώπη». Ωστόσο, εξακολουθούν να υπάρχουν προκλήσεις, όπως η χαμηλή ευαισθητοποίηση, η αποσπασματική πληροφόρηση, οι οικονομικοί φραγμοί, η πολυπλοκότητα των θεωρήσεων, τα διοικητικά εμπόδια και οι γλωσσικοί φραγμοί, οι οποίες απαιτούν στο σύνολό τους εξατομικευμένες λύσεις. Το έγγραφο απολογισμού ζητεί βαθύτερες συνέργειες μεταξύ του Erasmus+ και του προγράμματος «Δημιουργική Ευρώπη», παράλληλα με τις προσπάθειες για την ενίσχυση της πολυγλωσσίας μέσω της εκπαίδευσης, των εργαλείων που βασίζονται στην ΤΝ, όπως το eTranslation, και της προστασίας των μειονοτικών γλωσσών για την αντιμετώπιση του ψηφιακού χάσματος.

4.2. Προτεραιότητα β) Πολιτισμός για τον άνθρωπο: ενίσχυση της συμμετοχής στο πολιτιστικό γίγνεσθαι, καθώς και του κοινωνικού ρόλου του πολιτισμού

8) Πολιτισμός και προώθηση της δημοκρατίας: προς τη δημιουργία πολιτιστικής ιθαγένειας στην Ευρώπη

Για την υλοποίηση αυτής της δράσης, η Επιτροπή δρομολόγησε το έργο με τίτλο «Μελέτη για τον πολιτισμό και τη δημοκρατία και αλληλοδιδαχή από ομοτίμους». Διερευνά τον τρόπο με τον οποίο τα σχολεία, οι καλλιτέχνες και οι πολιτιστικές οργανώσεις μπορούν να συνεργαστούν μέσω συμμετοχικών καλλιτεχνικών και πολιτιστικών δραστηριοτήτων για την ενίσχυση της συμμετοχής των νέων στις δημοκρατικές διαδικασίες και στα κοινά.

Το έργο διάρκειας 27 μηνών, το οποίο υλοποιείται από κοινοπραξία αναδόχων από τον Ιούνιο του 2025, επιδιώκει δύο κύριους στόχους: πρώτον, να συγκεντρώσει τις υφιστάμενες γνώσεις σχετικά με αποτελεσματικές συνεργασίες σχολείου/πολιτισμού σε εθνικό, περιφερειακό και τοπικό επίπεδο, προσδιορίζοντας πρακτικούς τρόπους για τη στήριξή τους ως στρατηγικών εργαλείων· δεύτερον, να μοιραστεί αυτές τις γνώσεις και τα παραδείγματα ορθών πρακτικών με υπευθύνους χάραξης πολιτικής, εκπαιδευτικούς, επαγγελματίες του δημιουργικού τομέα και άλλα βασικά ενδιαφερόμενα μέρη, ώστε να συμβάλει στη διαμόρφωση των πολιτικών και στην πρακτική εφαρμογή τους σε ολόκληρη την ΕΕ. Τα παραδοτέα θα περιλαμβάνουν μελέτη που θα αναλύει τα βασικά διδάγματα για την πολιτική και την πρακτική, καθώς και συλλογή ορθών πρακτικών, η οποία αναμένεται στα μέσα του 2026, ακολουθούμενη από τέσσερα εργαστήρια αμοιβαίας μάθησης (έως το 2027) για τους υπευθύνους χάραξης πολιτικής στον τομέα του πολιτισμού και της εκπαίδευσης. Οι εργασίες θα ολοκληρωθούν με τη σύνταξη εγχειριδίου για επαγγελματίες, το οποίο θα περιλαμβάνει πρακτικές οδηγίες σχετικά με τον τρόπο καθιέρωσης και διεξαγωγής τέτοιου είδους συνεργασιών, καθώς και με τη διοργάνωση τελικής διάσκεψης.

Υπό τη δανική Προεδρία, το Συμβούλιο ενέκρινε τα προαναφερθέντα συμπεράσματα⁴⁰, τα οποία καθορίζουν ένα ολοκληρωμένο πλαίσιο για την προστασία και την προώθηση των ευρωπαϊκών αξιών

⁴⁰ [Συμπεράσματα του Συμβουλίου σχετικά με τον στρατηγικό ρόλο του πολιτισμού, της πολιτιστικής κληρονομιάς και των οπτικοακουστικών έργων στην προάσπιση των ευρωπαϊκών αξιών και της δημοκρατικής ανθεκτικότητας.](#)

και της δημοκρατικής ανθεκτικότητας μέσω του πολιτισμού και της πολιτιστικής κληρονομιάς, ιδίως στο πλαίσιο των γεωπολιτικών προκλήσεων.

Σε ολόκληρη την ΕΕ, ο πολιτισμός και η δημοκρατία εξακολουθούν να αποτελούν πρωταρχική προτεραιότητα, με τα κράτη μέλη να εφαρμόζουν διάφορα μέτρα, όπως η διυπουργική συνεργασία για τη δημιουργία διαρθρωτικών συνεργειών μεταξύ σχολείων και πολιτιστικών ιδρυμάτων. Οι στρατηγικές για τον πολιτισμό σε εθνικό επίπεδο ενσωματώνουν πλέον όλο και περισσότερο το θέμα, ενώ οι ηγετικοί θεσμοί επαναπροσδιορίζουν την αποστολή τους με σκοπό την προώθηση του δημοκρατικού λόγου. Οι πρωτοβουλίες ευαισθητοποίησης συμπληρώνουν περαιτέρω αυτές τις προσπάθειες.

9) Πολιτισμός και υγεία

Χάρη στα αυξανόμενα στοιχεία που αποδεικνύουν τον ρόλο του πολιτισμού στη βελτίωση της υγείας και της ευημερίας, καθώς και στην αναγνώριση του ρόλου αυτού, πλέον δίνεται όλο και περισσότερη προσοχή σε επίπεδο ΕΕ σε αυτήν τη ζωτικής σημασίας διατομεακή συνεργασία.

Τον Φεβρουάριο του 2024 η ομάδα ανοικτής μεθόδου συντονισμού για τον πολιτισμό και την υγεία ξεκίνησε τις εργασίες της. Στην εν λόγω ομάδα συμμετείχαν εκπρόσωποι υπουργείων πολιτισμού, υπουργείων υγείας και ΜΚΟ από όλα σχεδόν τα κράτη μέλη της ΕΕ, καθώς και εξωτερικοί εμπειρογνώμονες, συμπεριλαμβανομένου του ΠΟΥ. Η ομάδα, η οποία είναι επιφορτισμένη με την εξέταση αδιάσειστων διεθνών στοιχείων, εξέτασε τον τρόπο με τον οποίο η συμμετοχή σε πολιτιστικές και δημιουργικές δραστηριότητες στηρίζει τη βελτίωση των αποτελεσμάτων στον τομέα της υγείας, καθώς και τη βελτίωση της ευημερίας σε ατομικό, κοινοτικό και κοινωνικό επίπεδο, ιδίως όσον αφορά την προαγωγή της υγείας, την πρόληψη ασθενειών, τη διαχείριση και τη θεραπεία παθήσεων (συμπεριλαμβανομένης της σωματικής και ψυχικής υγείας), καθώς και όσον αφορά την κοινωνική ένταξη και συνοχή.

Το έργο αυτό έτυχε περαιτέρω στήριξης στο τέλος του 2024, όταν το Συμβούλιο, υπό την ουγγρική Προεδρία, εξέδωσε συμπεράσματα σχετικά με την πρόσβαση στον πολιτισμό⁴¹, αναγνωρίζοντας παράλληλα τη σημασία της πολιτιστικής συμμετοχής για την προσωπική υγεία και ευημερία. Επιπλέον, στα συμπεράσματα του Συμβουλίου του Ιουνίου 2025 σχετικά με την προώθηση και την προστασία της ψυχικής υγείας των παιδιών και των εφήβων στην ψηφιακή εποχή⁴² υπογραμμίστηκε η σημασία της πολιτιστικής συμμετοχής, των βιβλιοθηκών και των πολιτιστικών κόμβων για την προώθηση ενός υγιεινού τρόπου ζωής και την παροχή εναλλακτικών λύσεων αντί του χρόνου έκθεσης σε οθόνες.

Η έκθεση της ομάδας ΑΜΣ με τίτλο «Culture and Health: Time to Act»⁴³, εγκαινιάστηκε από τον επίτροπο Glenn Micallef και τον υπουργό Πολιτισμού της Ισπανίας Ernest Urtezar στη διάσκεψη Mondiacult που διοργανώθηκε στη Βαρκελώνη στις 29 Σεπτεμβρίου 2025. Η εν λόγω έκθεση παρέχει συστάσεις πολιτικής για τους φορείς λήψης αποφάσεων σε ευρωπαϊκό, εθνικό, περιφερειακό και τοπικό επίπεδο, καθώς και για τις πολιτιστικές οργανώσεις. Επίσης, οραματίζεται ένα μέλλον στο οποίο όλοι οι άνθρωποι στην Ευρώπη θα έχουν πρόσβαση σε συμμετοχή στα πολιτιστικά δρώμενα ως αναπόσπαστο κομμάτι της πορείας της υγείας τους, με αποτέλεσμα τη βελτίωση των αποτελεσμάτων όσον αφορά την υγεία και την ευημερία και της ποιότητας ζωής για όλους.

Τα πορίσματα της έκθεσης αναδεικνύουν παγκόσμιες και τομεακές προκλήσεις —που καλύπτουν την υγεία, τον πολιτισμό και τη μεταξύ τους τομή— ενώ παράλληλα εντοπίζουν 21 ευκαιρίες για διατομεακή συνεργασία. Τα πορίσματα αναδεικνύονται μέσα από πολυάριθμες ορθές πρακτικές από όλα τα κράτη μέλη, καθώς και από τη διασυννοριακή ευρωπαϊκή συνεργασία. Τα αποτελέσματα της ΑΜΣ έχουν χρησιμοποιηθεί ευρέως και έχουν χρησιμεύσει ως βάση τεκμηρίωσης για την ενσωμάτωση του πολιτισμού στις πολιτικές για την υγεία, συμβάλλοντας έτσι στη νομιμοποίηση του ρόλου του πολιτισμού στην ευημερία και την πρόληψη. Αυτό έχει οδηγήσει σε απτά αποτελέσματα, όπως η διαμόρφωση προγραμμάτων τέχνης για την υγεία (συμπεριλαμβανομένων πρωτοβουλιών πολιτιστικής συνταγογράφησης και πρωτοβουλιών που υλοποιούνται σε νοσοκομεία), έχει ενισχύσει

⁴¹ [Συμπεράσματα του Συμβουλίου σχετικά με τη βελτίωση και την προώθηση της πρόσβασης στον πολιτισμό.](#)

⁴² [Συμπεράσματα του Συμβουλίου, του Ιουνίου του 2025, σχετικά με την προώθηση και την προστασία της ψυχικής υγείας των παιδιών και των εφήβων στην ψηφιακή εποχή.](#)

⁴³ [Culture and health – Υπηρεσία Εκδόσεων της ΕΕ.](#)

τη συνεργασία μεταξύ των υπουργείων πολιτισμού και υγείας και έχει ενθαρρύνει την ένταξη του πολιτισμού στις εθνικές στρατηγικές για την ψυχική υγεία. Το συγκεκριμένο θέμα έλαβε περαιτέρω πολιτική στήριξη από τους υπουργούς πολιτισμού, από τους υπουργούς υγείας και από τους υφυπουργούς που συμμετείχαν στις συνεδριάσεις ΑΜΣ και από τη δρομολόγηση της έκθεσης ΑΜΣ σε διάφορες χώρες.

Ο πολιτισμός για την υγεία και την ευημερία εξακολουθεί να αποτελεί προτεραιότητα στην Πυξίδα Πολιτισμού. Η Επιτροπή, με την υποστήριξη εμπειρογνομόνων και εθνικών σημείων επαφής, θα καταρτίσει τις κατευθυντήριες γραμμές της ΕΕ για τον πολιτισμό, την υγεία και την ευημερία έως το 2028.

10) Δημιουργία γεφυρών: ενίσχυση του πολυσχιδούς ρόλου των βιβλιοθηκών ως παράθυρου στην πρόσβαση και μετάδοση πολιτιστικών έργων, δεξιοτήτων και ευρωπαϊκών αξιών

Το 2023 ανατέθηκε σε ομάδα ΑΜΣ να εξετάσει τρόπους ενίσχυσης και προώθησης του πολυσχιδούς ρόλου των δημόσιων βιβλιοθηκών και καλύτερης κατανόησης και τεκμηρίωσης των πολιτιστικών, κοινωνικών και δημοκρατικών ρόλων που διαδραματίζουν οι βιβλιοθήκες στην κοινωνία. Οι εργασίες ξεκίνησαν τον Φεβρουάριο του 2024, με τη συμμετοχή 36 εμπειρογνομόνων από 25 κράτη μέλη της ΕΕ, και με τη συμβολή τρίτων χωρών, συμπεριλαμβανομένων της Γεωργίας, της Ελβετίας, του Ηνωμένου Βασιλείου, της Ισλανδίας, της Μολδαβίας, της Νορβηγίας, της Ουκρανίας και της Τουρκίας. Η τελική διάσκεψη της Προεδρίας έχει προγραμματιστεί για το τέλος Οκτωβρίου του 2026 και θα διοργανωθεί από την Ιρλανδία.

Η σχετική έκθεση (η δημοσίευση της οποίας έχει προγραμματιστεί για τα μέσα του 2026) έχει ως στόχο να ενθαρρύνει μια πανευρωπαϊκή συζήτηση σχετικά με την καλύτερη αξιοποίηση των δυνατοτήτων των βιβλιοθηκών για την αντιμετώπιση των κοινωνικών προκλήσεων. Η εν λόγω έκθεση δημιουργεί γέφυρες μεταξύ των υπευθύνων χάραξης πολιτικής και των επαγγελματιών των βιβλιοθηκών και παρέχει καθοδήγηση σχετικά με την προώθηση της καινοτομίας, την επέκταση των υπηρεσιών και την ενίσχυση της συμβολής των βιβλιοθηκών στις ευρωπαϊκές αξίες και στην επίτευξη κοινωνικών στόχων. Παρουσιάζει παραδείγματα βέλτιστων πρακτικών βιβλιοθηκών που παρέχουν τοπικές λύσεις σε 10 κοινωνικές προκλήσεις, χρησιμοποιώντας μια ολοκληρωμένη προσέγγιση που ευθυγραμμίζεται με ευρωπαϊκές, εθνικές και περιφερειακές στρατηγικές. Μεταξύ των συστάσεών της, η έκθεση προσδιορίζει έξι καταλυτικούς παράγοντες υψηλού επιπέδου για ανθεκτικές στις μελλοντικές εξελίξεις δημόσιες βιβλιοθήκες και για την ενίσχυση του αντικτύπου τους. Αυτή η ομάδα ΑΜΣ έχει συμβάλει στην ενίσχυση της αναγνώρισης των βιβλιοθηκών ως βασικής κοινωνικής και δημοκρατικής υποδομής.

Στις 14-15 Οκτωβρίου 2024 η Ουγγαρία φιλοξένησε διάσκεψη της Προεδρίας με τίτλο «ReAImpaging public collections in the 21st century in light of technological developments», (ΕναΤεΝίζοντας τις δημόσιες συλλογές στον 21ο αιώνα υπό το πρίσμα των τεχνολογικών εξελίξεων) στην οποία διερευνήθηκαν βασικά θέματα, όπως η ψηφιοποίηση και οι τεχνολογικές καινοτομίες που μετασχηματίζουν τις δημόσιες συλλογές. Σε εθνικό επίπεδο, σύμφωνα με την έρευνα που πραγματοποιήθηκε για να προετοιμάσει το έδαφος για την παρούσα έκθεση, τα κράτη μέλη έχουν κάνει προσπάθειες για τη θέσπιση νόμων για τις εθνικές βιβλιοθήκες ή τροποποιήσεων που επεκτείνουν τον ρόλο των βιβλιοθηκών. Εφαρμόστηκαν στοχευμένα χρηματοδοτικά μέτρα — συμπεριλαμβανομένης της στήριξης στο πλαίσιο των σχεδίων ανάκαμψης και ανθεκτικότητας και των ταμείων της πολιτικής συνοχής (ιδίως στο πλαίσιο του Ευρωπαϊκού Ταμείου Περιφερειακής Ανάπτυξης)— τα οποία επικεντρώθηκαν σε επενδύσεις που καλύπτουν τον εκσυγχρονισμό των δικτύων δημόσιων βιβλιοθηκών ως πολιτιστικών κόμβων, συμπεριληπτικούς δημόσιους χώρους και προγράμματα που απευθύνονται σε νεανικό κοινό και στην εξερεύνηση της πολιτιστικής κληρονομιάς.

Διάφορα προγράμματα της ΕΕ στήριξαν σχετικά έργα, όπως επισημαίνεται στην έκθεση με τίτλο «The multifaceted role of public libraries» (Ο πολυδιάστατος ρόλος των δημόσιων βιβλιοθηκών)⁴⁴.

⁴⁴ Προγράμματα, όπως το πρόγραμμα «Δημιουργική Ευρώπη», το πρόγραμμα «Ορίζων Ευρώπη», το ERASMUS+ και το Ταμείο Ασύλου, Μετανάστευσης και Ένταξης (TAME): [The multifaceted role of public libraries – Υπηρεσία Εκδόσεων της ΕΕ](#).

11) Προστασία παιδιών και νέων από επιβλαβές περιεχόμενο σε ψηφιακές πλατφόρμες

Η πράξη για τις ψηφιακές υπηρεσίες (DSA)⁴⁵ αποσκοπεί στη δημιουργία ενός ασφαλέστερου ψηφιακού χώρου για όλους τους χρήστες και θέτει στο επίκεντρό της την προστασία των ανηλίκων στο διαδίκτυο, απαιτώντας από τις πλατφόρμες να διασφαλίζουν υψηλό επίπεδο ιδιωτικότητας, ασφάλειας και προστασίας των ανηλίκων που χρησιμοποιούν τις υπηρεσίες τους. Από το 2023 έως το 2026, η Επιτροπή υποστήριξε την εφαρμογή της DSA μέσω διαφόρων εργαστηρίων και συζητήσεων στρογγυλής τραπέζης, στα οποία περιλαμβάνονται i) μια ολοήμερη εκδήλωση συμφεροντούχων για την DSA (Ιούνιος 2023), με διάφορα εργαστήρια που κάλυπταν την προστασία των ανηλίκων, προκειμένου να συζητηθούν οι προτεραιότητες υλοποίησης πριν από την πλήρη εφαρμογή της DSA (από τον Φεβρουάριο του 2024), ii) θεματικό εργαστήριο με συμφεροντούχους σχετικά με τις εκτιμήσεις κινδύνου για τις πολύ μεγάλες επιγραμμικές πλατφόρμες (Απρίλιος 2025), iii) δύο εργαστήρια διαβούλευσης σχετικά με την κατάρτιση των κατευθυντήριων γραμμών για την προστασία των ανηλίκων σύμφωνα με το άρθρο 28 της DSA (Οκτώβριος 2024 και Ιούνιος 2025) και σχετικά με την ανατροφοδότηση από ομάδες εστίασης στις οποίες συμμετέχουν παιδιά σε επτά κράτη μέλη με την υποστήριξη των Κέντρων Ασφαλούς Διαδικτύου, iv) τακτικές διαδικτυακές συζητήσεις στρογγυλής τραπέζης με οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών (2024-2026) με σκοπό την ευαισθητοποίηση σχετικά με την DSA και ανταλλαγές απόψεων σχετικά με τις εξελίξεις στην έρευνα και την ανάλυση κινδύνου σε εθνικό επίπεδο και σε επίπεδο βάσης, v) διάφορες ετήσιες δραστηριότητες στο πλαίσιο της στρατηγικής για ένα καλύτερο διαδίκτυο για τα παιδιά (BIK+)⁴⁶, με έμφαση στην πράξη για τις ψηφιακές υπηρεσίες.

Η οδηγία για τις υπηρεσίες οπτικοακουστικών μέσων (στο εξής: οδηγία AVMSD)⁴⁷ καθορίζει ειδικές τομεακές υποχρεώσεις για τις πλατφόρμες διαμοιρασμού βίντεο με σκοπό την προστασία των ανηλίκων από επιβλαβές οπτικοακουστικό περιεχόμενο. Στην υπό εξέλιξη αξιολόγηση της οδηγίας AVMSD και στην επικείμενη επανεξέτασή της έως το 3ο τρίμηνο του 2026 θα αξιολογηθεί αν οι ισχύοντες κανόνες για την προστασία των ανηλίκων είναι κατάλληλοι για τον επιδιωκόμενο σκοπό, ιδίως στο διαδικτυακό περιβάλλον, και θα αντιμετωπιστούν πιθανές ελλείψεις. Στο πλαίσιο αυτής της διαδικασίας, διοργανώθηκε πρόσκληση υποβολής στοιχείων και δημόσια διαβούλευση, ενώ διεξήχθησαν και συναντήσεις με συμφεροντούχους, οι οποίες κάλυψαν επίσης τους κανόνες για την προστασία των ανηλίκων βάσει της συγκεκριμένης οδηγίας.

Η στρατηγική BIK+ και το δίκτυο Κέντρων Ασφαλούς Διαδικτύου στα κράτη μέλη εξακολουθούν να διαδραματίζουν καίριο ρόλο στην παροχή συμβουλών σχετικά με την ασφάλεια των παιδιών, την εκπαίδευση και τη συμμετοχή των νέων. Το 2025 το ετήσιο φόρουμ της Επιτροπής για ασφαλέστερο διαδίκτυο υπό την καθοδήγηση των νέων επικεντρώθηκε στην «Προστασία και ενδυνάμωση των νέων στην ψηφιακή εποχή», με τη συμμετοχή περισσότερων από 800 ατόμων από περισσότερες από 65 χώρες. Κάθε Φεβρουάριο εορτάζεται η «Ημέρα Ασφαλέστερου Διαδικτύου» με δραστηριότητες που πραγματοποιούνται σε παγκόσμιο επίπεδο με το σύνθημα «Μαζί για ένα καλύτερο Διαδίκτυο». Το σχέδιο δράσης της ΕΕ κατά του κυβερνοεκφοβισμού για το 2026⁴⁸ διαμορφώθηκε με βάση διαβουλεύσεις που διεξήχθησαν με περισσότερους από 400 συμφεροντούχους και απόψεις που συγκεντρώθηκαν από 6 300 παιδιά. Προκειμένου να συντονιστούν οι προσπάθειες σε επίπεδο ΕΕ, διοργανώθηκε τακτική ανταλλαγή ορθών πρακτικών από το δίκτυο Κέντρων Ασφαλούς Διαδικτύου, το οποίο, μαζί με την πλατφόρμα BIK, προσέγγισε περισσότερα από 46 εκατομμύρια άτομα εντός και εκτός Ευρώπης το 2025. Αρκετά κράτη μέλη έχουν χρηματοδοτήσει έργα για το ασφαλές διαδίκτυο και τον γραμματισμό στα μέσα επικοινωνίας.

12) Δυνατότητα εντοπισμού ποικίλου ευρωπαϊκού πολιτιστικού περιεχομένου στο ψηφιακό περιβάλλον

Το πρόγραμμα εργασιών υπογράμμισε την ανάγκη να ενισχυθεί η δυνατότητα εντοπισμού ποικίλου ευρωπαϊκού πολιτιστικού περιεχομένου στο διαδίκτυο, γεγονός που οδήγησε την Επιτροπή να αναθέσει την εκπόνηση μελέτης για την καλύτερη κατανόηση αυτού του σύνθετου και ολοένα σημαντικότερου θέματος.

⁴⁵ [\(ΕΕ\) 2022/2065](#).

⁴⁶ [Στρατηγική για ένα καλύτερο διαδίκτυο για τα παιδιά \(BIK+\)](#).

⁴⁷ [\(ΕΕ\) 2018/1808](#).

⁴⁸ [COM\(2026\) 71 final](#).

Η μελέτη, η οποία δημοσιεύθηκε στις 8 Απριλίου 2026⁴⁹ και επικεντρώνεται κυρίως στη μουσική και τα βιβλία, εντοπίζει ευκαιρίες που προκύπτουν από την ψηφιοποίηση, όπως η αύξηση του εκδημοκρατισμού του πολιτισμού και της πρόσβασης σε αυτόν. Αναδεικνύει επίσης τις πρωταρχικές προκλήσεις για τα ευρωπαϊκά έργα στην προσπάθειά τους να προσεγγίσουν κοινό πέραν των εθνικών συνόρων, όπως είναι τα γλωσσικά στεγανά και τα κενά στη μετάφραση, η αδιαφάνεια των αλγορίθμων και η κυριαρχία των πλατφορμών. Άλλοι παράγοντες που επηρεάζουν την πολυμορφία είναι οι αλγοριθμικές μεροληψίες, οι περιορισμοί των δεδομένων, οι ανισότητες στην προβολή και την επιμέλεια περιεχομένου, οι ελλείψεις ικανοτήτων και ο ψηφιακός γραμματισμός —οι οποίοι επιτείνονται από την άνοδο του περιεχομένου που παράγεται με τη χρήση ΤΝ. Η μελέτη καταλήγει στο συμπέρασμα ότι απαιτούνται συντονισμένες προσπάθειες για την πλήρη αξιοποίηση των ευκαιριών που προσφέρει η ψηφιοποίηση, την αντιμετώπιση των διαρθρωτικών ανισορροπιών που εντοπίστηκαν και την αξιοποίηση της τεχνολογίας για την ενίσχυση της δυνατότητας εντοπισμού των ευρωπαϊκών έργων.

Οι συστάσεις, οι οποίες απευθύνονται στους πολιτιστικούς τομείς, στις ψηφιακές πλατφόρμες και στους υπευθύνους χάραξης πολιτικής σε ενωσιακό και εθνικό επίπεδο, αφορούν έξι τομείς στρατηγικής δράσης: i) προώθηση της συνεργασίας και της διακυβέρνησης για δίκαιη δυνατότητα εντοπισμού, ii) ενίσχυση της συνεργασίας και των γνώσεων στον τομέα των δεδομένων, iii) καλλιέργεια ψηφιακών ικανοτήτων και ανάπτυξη εργαλείων για τους δημιουργούς και τις πολιτιστικές οργανώσεις, iv) μέτρα εστιασμένα στο κοινό, v) επιτάχυνση της έρευνας και της καινοτομίας για τη δυνατότητα εντοπισμού, και vi) ενίσχυση της προσφοράς ευρωπαϊκού περιεχομένου: χρηματοδότηση, επιμέλεια, προβολή και διαφάνεια. Η μελέτη παρουσιάστηκε σε ειδική διάσκεψη με συμφεροντούχους και εκπροσώπους των κρατών μελών στις Βρυξέλλες στις 20 Απριλίου 2026.

Μετά τη δημοσίευση της μελέτης, η Επιτροπή δεσμεύτηκε ότι θα συνεχίσει να στηρίζει τις επενδύσεις στη δυνατότητα εντοπισμού ποικίλου πολιτιστικού περιεχομένου που δημιουργείται στην Ευρώπη με σκοπό την προώθηση της κατανάλωσής του εντός και εκτός της ΕΕ, όπως προβλέπεται από την Πυξίδα Πολιτισμού.

4.3. Προτεραιότητα γ) Πολιτισμός για τον πλανήτη: απελευθερώνοντας τη δύναμη του πολιτισμού

13) Στατιστικές για τον πολιτισμό — ενίσχυση της ανθεκτικότητας στον πολιτισμό και μέσω αυτού

Το 2023 η Eurostat συγκρότησε ειδική ομάδα με εκπροσώπους των στατιστικών υπηρεσιών των κρατών μελών της ΕΕ και παρατηρητές από επιλεγμένους βασικούς οργανισμούς με σκοπό την επικαιροποίηση του στατιστικού πλαισίου της ΕΕ για τις στατιστικές στον τομέα του πολιτισμού. Τα κράτη μέλη ενέκριναν το αναθεωρημένο πλαίσιο την άνοιξη του 2026. Κατόπιν συμφωνίας με τα κράτη μέλη, η Eurostat εκπόνησε επικαιροποιημένο οδηγό για τις στατιστικές στον τομέα του πολιτισμού, ο οποίος αντικατοπτρίζει το αναθεωρημένο πλαίσιο. Μετά την εφαρμογή του, τα πρώτα αποτελέσματα αναμένονται το 2026, ανάλογα με το χρονοδιάγραμμα και το πεδίο εφαρμογής της συλλογής των δεδομένων.

Αυτό το νέο πλαίσιο της ΕΕ για τις στατιστικές στον τομέα του πολιτισμού, σε συνδυασμό με την αναθεώρηση των σχετικών επίσημων ταξινομήσεων, όπως η NACE αναθ. 2.1, θα δώσει τη δυνατότητα στη Eurostat να διαδίδει ακριβέστερα δεδομένα, μεταξύ άλλων σχετικά με την απασχόληση στον πολιτιστικό και τον δημιουργικό τομέα, ώστε να παρέχει σαφέστερη εικόνα του συγκεκριμένου τομέα και των διαφόρων υποτομέων του. Με βάση προηγούμενες εργασίες, όπως περιγράφονται στην Πυξίδα Πολιτισμού, η Επιτροπή θα αναπτύξει έναν κόμβο πολιτιστικών

⁴⁹ [Study on the discoverability of diverse European cultural content in the digital environment — Υπηρεσία Εκδόσεων της ΕΕ.](#)

δεδομένων⁵⁰ της ΕΕ για τη συλλογή και την ανάλυση πολιτιστικών δεδομένων, την παρακολούθηση των τάσεων και τη συγκέντρωση βέλτιστων πρακτικών.

Για την περίοδο του προγράμματος εργασιών, πολλά κράτη μέλη ανέφεραν ότι έχει σημειωθεί πρόοδος όσον αφορά την ανάπτυξη πολιτιστικών δεικτών και συστημάτων δεδομένων.

14) Πολιτιστική διακυβέρνηση

Στις αρχές του 2026, η κυπριακή Προεδρία διοργάνωσε διάφορα «διαδικτυακά εργαστήρια» με εμπειρογνώμονες στο πλαίσιο μιας ομάδας προβληματισμού όπου μπορούσε να υπάρξει συγκέντρωση της γνώσης που προέρχεται από την πρακτική εφαρμογή, την έρευνα και τη χάραξη πολιτικής με δομημένο αλλά παράλληλα ανεπίσημο τρόπο. Οι συναντήσεις αυτές άρχισαν να διερευνούν τον τρόπο με τον οποίο η πολιτιστική διακυβέρνηση θα μπορούσε να αντιμετωπίσει τις αναδυόμενες κοινωνικές και πολιτικές πραγματικότητες που χαρακτηρίζονται από τον ψηφιακό μετασχηματισμό, τη γεωπολιτική αβεβαιότητα, την περιβαλλοντική μετάβαση και τις αυξανόμενες απαιτήσεις για δημοκρατική συμμετοχή. Η τελική διάσκεψη, η οποία είχε προγραμματιστεί αρχικά για τις αρχές Μαρτίου του 2026 στη Λευκωσία, δυστυχώς ακυρώθηκε σε σύντομο χρονικό διάστημα λόγω της κλιμακούμενης κρίσης στο Ιράν.

15) Δράση για το κλίμα μέσω του πολιτισμού, συμπεριλαμβανομένων των τεχνών και της πολιτιστικής κληρονομιάς

Στις 17 Σεπτεμβρίου 2024 πραγματοποιήθηκε άτυπη συνεδρίαση με πρώην μέλη της ομάδας ΑΜΣ με θέμα «Ενίσχυση της ανθεκτικότητας της πολιτιστικής κληρονομιάς στην κλιματική αλλαγή». Στόχος της ήταν i) να προβεί σε απολογισμό των πολιτικών εξελίξεων σε εθνικό επίπεδο που προέκυψαν από τις συστάσεις της έκθεσης, ii) να παρουσιάσει πρόσθετα παραδείγματα βέλτιστων πρακτικών από τα μέλη και iii) να συζητηθούν περαιτέρω δράσεις για τη στήριξη της διάδοσης της έκθεσης και την ενίσχυση του αντικτύπου της.

Σε επίπεδο ΕΕ, ένα πολύ από αποτέλεσμα της έκθεσης είναι η δρομολόγηση μιας ευρωπαϊκής σύμπραξης για την ανθεκτικότητα της πολιτιστικής κληρονομιάς (2026), η οποία χρηματοδοτείται από το πρόγραμμα «Ορίζων Ευρώπη», μία από τις 20 εμβληματικές δράσεις της Πυξίδας Πολιτισμού. Σε διεθνές επίπεδο, η ΕΕ συμμετέχει στη δράση για το κλίμα με βάση τον πολιτισμό ως εταίρος γνώσης στην ομάδα «Φίλοι της δράσης για το κλίμα με βάση τον πολιτισμό». Πρόκειται για έναν συνασπισμό κρατών μελών του ΟΗΕ, διακυβερνητικών οργανισμών και οργανώσεων που υπάγονται στη σύμβαση-πλαίσιο των Ηνωμένων Εθνών για την κλιματική αλλαγή, ο οποίος αποσκοπεί στη δημιουργία πολιτικής ώθησης για την αναγνώριση του κρίσιμου ρόλου του πολιτισμού στην αντιμετώπιση της κλιματικής αλλαγής.

Το πρόγραμμα «Δημιουργική Ευρώπη» έχει στηρίξει την παραγωγή εργαλείων όπως την έκθεση Greening the Creative Europe Programme⁵¹ και τις σχετικές κατευθυντήριες γραμμές σχετικά με την αξιολόγηση της ποιότητας των πράσινων πτυχών του έργου του προγράμματος «Δημιουργική Ευρώπη» (σκέλος Πολιτισμός)⁵².

Από τις απαντήσεις των κρατών μελών στην έρευνα προκύπτει ότι εφαρμόζονται διαφορετικά μέτρα για το θέμα αυτό. Ορισμένα από αυτά είναι i) η ενσωμάτωση της πολιτιστικής κληρονομιάς στις στρατηγικές για το κλίμα, ii) η αξιολόγηση της ευαισθησίας της πολιτιστικής κληρονομιάς απέναντι στην κλιματική αλλαγή, iii) η ενσωμάτωση κριτηρίων βιωσιμότητας στις δημόσιες πολιτιστικές επιχορηγήσεις και iv) η χρηματοδότηση για την πρόληψη της κλιματικής ζημίας σε πολιτιστικά μνημεία. Άλλα παραδείγματα χρηματοδότησης περιλαμβάνουν i) πρωτοβουλίες του Νέου Ευρωπαϊκού Μπάουχαους (NEB) που συνδέουν τη συμμετοχή των πολιτών με τη βιώσιμη τοπική ανάπτυξη, ii) την ενσωμάτωση της πολιτιστικής κληρονομιάς στις στρατηγικές ανθεκτικότητας στην κλιματική αλλαγή, iii) ένα εργαλείο υπολογισμού του CO₂ για μουσεία, καθώς και iv) τη συμμετοχή

⁵⁰ Τα δεδομένα σχετικά με τον οπτικοακουστικό τομέα θα εξακολουθήσουν να παρέχονται από το Ευρωπαϊκό Παρατηρητήριο του Οπτικοακουστικού Τομέα και την έκθεση της Επιτροπής για τις προοπτικές των ευρωπαϊκών μέσων ενημέρωσης.

⁵¹ [Greening the Creative Europe Programme – Υπηρεσία Εκδόσεων της ΕΕ.](#)

⁵² [Αξιολόγηση της ποιότητας των πράσινων πτυχών των έργων του προγράμματος «Δημιουργική Ευρώπη» \(σκέλος Πολιτισμός\) — Πολιτισμός και δημιουργικότητα.](#)

σε διεθνή προγράμματα επιμόρφωσης, εργαστήρια και συνέδρια για την κλιματική αλλαγή και τον πολιτισμό.

16) Υψηλής ποιότητας περιβάλλον διαβίωσης για όλους

Σύμφωνα με τις συστάσεις της ομάδας ΑΜΣ σχετικά με την επένδυση σε μια αρχιτεκτονική και ένα περιβάλλον διαβίωσης υψηλής ποιότητας για όλους (2021)⁵³ και με τα συμπεράσματα του Συμβουλίου σχετικά με τον πολιτισμό, την αρχιτεκτονική υψηλής ποιότητας και το δομημένο περιβάλλον ως βασικά στοιχεία της πρωτοβουλίας για το Νέο Ευρωπαϊκό Μπάουχαους (2021)⁵⁴, οι Ευρωπαίοι Διευθυντές Αρχιτεκτονικών Πολιτικών (στο εξής: ΕΔΑΠ) συγκεντρώνονταν υπό την εκάστοτε Προεδρία του Συμβουλίου. Οι συζητήσεις τους επικεντρώθηκαν σε πρωτοβουλίες για την επίτευξη υψηλής ποιότητας περιβάλλοντος διαβίωσης για όλους (συμπεριλαμβανομένων όσων ζουν σε αγροτικές και απομακρυσμένες περιοχές, όπως οι εξόχως απόκεντρες περιοχές), διερευνώντας παράλληλα συνέργειες με το δίκτυο του Νέου Ευρωπαϊκού Μπάουχαους.

Οι συνεδριάσεις των ΕΔΑΠ και οι σχετικές ευρωπαϊκές διασκέψεις για τις αρχιτεκτονικές πολιτικές αφορούσαν θέματα όπως i) η εφαρμογή των πολιτικών (από την πολιτική στην πράξη), ii) η ποιότητα των κατοικιών του αύριο (ποιοτική διαβίωση στο πλαίσιο της συνέχειας της αρχιτεκτονικής), iii) η αποκατάσταση, η ανακαίνιση και η προσαρμοσμένη επαναχρησιμοποίηση της πολιτιστικής κληρονομιάς και iv) οι βελτιώσεις των αρχιτεκτονικών διαγωνισμών και των δημόσιων συμβάσεων (χωροταξική ποιότητα μέσω δημόσιων συμβάσεων). Κατά τη συνεδρίαση των ΕΔΑΠ στις 6 Μαΐου 2026, υπήρξε ευρεία υποστήριξη για τη συνέχιση των επαφών, της αμοιβαίας μάθησης και του διαλόγου πολιτικής μεταξύ των κρατών μελών, των θεσμικών οργάνων της ΕΕ και των σχετικών συμφεροντούχων στο πλαίσιο του επόμενου προγράμματος εργασιών.

Από τον Ιούλιο του 2023 έως τον Νοέμβριο του 2024, μια πρωτοβουλία αμοιβαίας μάθησης που χρηματοδοτείται από το πρόγραμμα «Δημιουργική Ευρώπη» στήριξε τις τοπικές και τις περιφερειακές αρχές στον σχεδιασμό και την υλοποίηση αρχιτεκτονικών πολιτικών και έργων υψηλής ποιότητας. Με αυτόν τον τρόπο, διευκολύνθηκαν οι επαφές ομοτίμων μεταξύ των δήμων, των περιφερειών, των χωρών της ΕΕ και των βασικών συμφεροντούχων, εστιάζοντας σε αποτελεσματικές διαδικασίες και ορθές πρακτικές. Αυτό περιγράφεται στην ανακοίνωση της Επιτροπής για το NEB και αποτελεί συνέχεια της πρόσκλησης του Συμβουλίου για την παροχή ευκαιριών για έρευνα, ανάπτυξη ικανοτήτων και μάθηση από ομοτίμους⁵⁵. Όπως είχε ανακοινωθεί στην Πυξίδα Πολιτισμού ως μία από τις εμβληματικές δράσεις, η Επιτροπή εξέδωσε νέα ανακοίνωση σχετικά με το μέλλον του NEB⁵⁶ και σχετική πρόταση σύστασης του Συμβουλίου τον Δεκέμβριο του 2025⁵⁷. Το Συμβούλιο ενέκρινε τη σύσταση στις 11 Μαΐου 2026⁵⁸.

Τα μέτρα των κρατών μελών στον συγκεκριμένο τομέα —όπως αναφέρονται στην έρευνα για το πρόγραμμα εργασιών— περιλαμβάνουν νομικά μέτρα (όπως είναι οι νόμοι που θεσπίζουν κριτήρια ποιότητας για την αρχιτεκτονική), δράσεις χρηματοδότησης (όπως είναι οι πρωτοβουλίες ανάπλασης της αστικής κληρονομιάς, η στήριξη αναπτυξιακών έργων στους τομείς της αρχιτεκτονικής και του σχεδιασμού) και δραστηριότητες εκπαίδευσης και εμπειρογνομόνων.

17) Διαφύλαξη της κληρονομιάς από φυσικές και ανθρωπογενείς καταστροφές.

Οι επαναλαμβανόμενες κρίσεις, από τις ένοπλες συγκρούσεις έως τις φυσικές καταστροφές, ανέδειξαν την ανάγκη ενίσχυσης των διεθνών προσπαθειών για τη διαφύλαξη, την αποκατάσταση και τη διατήρηση της πολιτιστικής κληρονομιάς των χωρών.

Από το 2019, η Επιτροπή χρηματοδοτεί τα έργα PROCULTHER («Προστασία της πολιτιστικής κληρονομιάς από τις συνέπειες των καταστροφών») με σκοπό τη στήριξη της διαμόρφωσης πανευρωπαϊκών συστημάτων μεθοδολογιών, ιδίως στο πλαίσιο του μηχανισμού πολιτικής

⁵³ [Towards a shared culture of architecture – Έκθεση.](#)

⁵⁴ [Νέο Ευρωπαϊκό Μπάουχαους: αισθητική, βιωσιμότητα, συμπεριληπτικότητα.](#)

⁵⁵ [Συμπεράσματα του Συμβουλίου σχετικά με τον πολιτισμό, την αρχιτεκτονική υψηλής ποιότητας και το δομημένο περιβάλλον ως βασικά στοιχεία της πρωτοβουλίας για το νέο ευρωπαϊκό Μπάουχαους.](#)

⁵⁶ [Ανακοίνωση σχετικά με το Νέο Ευρωπαϊκό Μπάουχαους — Νέο Ευρωπαϊκό Μπάουχαους.](#)

⁵⁷ [Πρόταση σύστασης του Συμβουλίου σχετικά με το Νέο Ευρωπαϊκό Μπάουχαους.](#)

⁵⁸ [Σύσταση του Συμβουλίου σχετικά με το Νέο Ευρωπαϊκό Μπάουχαους.](#)

προστασίας της Ένωσης (στο εξής: ΜΠΠΕ)⁵⁹. Η συγκεκριμένη πρωτοβουλία αποτέλεσε την αιχμή του δόρατος στη δημιουργία μιας μονάδας για την προστασία της πολιτιστικής κληρονομιάς στην Ευρωπαϊκή Δεξαμενή Πολιτικής Προστασίας⁶⁰, ενσωμάτωσε την προστασία της πολιτιστικής κληρονομιάς στις ασκήσεις της ΕΕ και διαμόρφωσε μεθοδολογία για τον συνδυασμό της διαχείρισης του κινδύνου καταστροφών με την προστασία της πολιτιστικής κληρονομιάς, μεταξύ άλλων μέσω μιας προσέγγισης για το σύνολο της κοινωνίας⁶¹.

Συμπληρωματικά, το χρηματοδοτούμενο από την ΕΕ έργο «Ενίσχυση των ικανοτήτων στην Ουκρανία για άμεση παρέμβαση και σχεδιασμό αποκατάστασης της πολιτιστικής κληρονομιάς» (ολοκληρώθηκε τον Σεπτέμβριο του 2024 και υλοποιήθηκε από το ICCROM)⁶² εκπαίδευσε 23 επαγγελματίες στον τομέα της πολιτιστικής κληρονομιάς από 11 περιφέρειες (συμπεριλαμβανομένων πέντε περιφερειών πρώτης γραμμής) ώστε να συγκροτήσουν την πρώτη εθνική ομάδα άμεσης παρέμβασης για την πολιτιστική κληρονομιά στην Ουκρανία. Είναι πλέον εφοδιασμένη για την αξιολόγηση, τον μετριασμό και τη μείωση των κινδύνων καταστροφής και σύγκρουσης για όλα τα είδη κληρονομιάς και έτοιμη να αποκαταστήσει και να διαφυλάξει την ανεκτίμητη κληρονομιά του έθνους εν μέσω του συνεχιζόμενου επιθετικού πολέμου της Ρωσίας κατά της Ουκρανίας.

Ένα ακόμη έργο, με αντικείμενο τη «Διαφύλαξη της πολιτιστικής κληρονομιάς από καταστροφές, ακραία καιρικά φαινόμενα και πολύπλοκες καταστάσεις έκτακτης ανάγκης» (2024-2027)⁶³, αποτελεί αλυσιδωτή πρωτοβουλία ανάπτυξης ικανοτήτων που αποσκοπεί στην ενίσχυση του μετριασμού του κινδύνου καταστροφών και της ετοιμότητας για καταστάσεις έκτακτης ανάγκης σε χώρους και ιδρύματα πολιτιστικής κληρονομιάς. Ο πρώτος κύκλος επιμόρφωσης ολοκληρώθηκε με επιτυχία το 2025, με συνδυασμό διαδικτυακών και επιτόπιων σεμιναρίων, μετά τα οποία ακολούθησαν επιτόπιες δραστηριότητες στις χώρες καταγωγής των συμμετεχόντων στις αρχές του 2026.

Η διάσκεψη με θέμα «Ασφαλής πολιτιστική κληρονομιά — Ευρωπαϊκές προκλήσεις σε καιρό πολέμου και κρίσης», η οποία διοργανώθηκε υπό την πολωνική Προεδρία στην Κρακοβία στις 3-4 Απριλίου 2025, τόνισε επίσης τη σημασία της διαφύλαξης της πολιτιστικής κληρονομιάς τόσο σε φυσικό όσο και σε ψηφιακό επίπεδο υπό το πρίσμα των αυξανόμενων κινδύνων.

Σε εθνικό επίπεδο, τα κράτη μέλη έχουν αναπτύξει εθνικές στρατηγικές και σχέδια πρόληψης του κινδύνου καταστροφών, μεθοδολογίες εκτίμησης ζημιών και εφαρμογές για την καταγραφή και την εκτίμηση των ζημιών στην πολιτιστική κληρονομιά. Η χρηματοδότηση διοχετεύθηκε σε παρεμβάσεις, στην ανάπτυξη κατευθυντήριων γραμμών και στην παρακολούθηση των κλιματικών τρωτών σημείων που επηρεάζουν την πολιτιστική κληρονομιά. Οι προτάσεις περιλαμβάνουν μια πανευρωπαϊκή λύση για τη μακροπρόθεσμη διατήρηση της ψηφιακής πολιτιστικής κληρονομιάς, με ομάδα εργασίας για τη χαρτογράφηση των συνόλων δεδομένων πολιτιστικής κληρονομιάς και των διασυνοριακών απαιτήσεων.

18) Ανταλλαγή πληροφοριών μεταξύ επαγγελματιών του τομέα της πολιτιστικής κληρονομιάς και αρμόδιων αρχών για τα πολιτιστικά αγαθά σχετικά με την καταπολέμηση της διακίνησης πολιτιστικών αγαθών

Σε συνέχεια του «σχεδίου δράσης της ΕΕ κατά της παράνομης διακίνησης πολιτιστικών αγαθών» του Δεκεμβρίου του 2022⁶⁴, η Επιτροπή συγκρότησε υποομάδα εμπειρογνομόνων για την αγορά έργων

⁵⁹ Μέσω του ΜΠΠΕ, η Επιτροπή μπορεί να κινητοποιεί συμβουλευτικές αποστολές που παρέχουν συστάσεις σχετικά με τη διαφύλαξη της πολιτιστικής κληρονομιάς σε περιόδους κρίσης. Κατόπιν αιτήματος, μπορεί επίσης να στηρίξει την εκκένωση αντικειμένων κινητής πολιτιστικής κληρονομιάς που βρίσκονται σε κίνδυνο. Επιπλέον, ο ΜΠΠΕ συγκροτεί ομάδα εμπειρογνομόνων με εξειδικευμένη εμπειρογνωσία στην προστασία της πολιτιστικής κληρονομιάς.

⁶⁰ Ευρωπαϊκή Δεξαμενή Πολιτικής Προστασίας — Ευρωπαϊκή Πολιτική Προστασία και Επιχειρήσεις Ανθρωπιστικής Βοήθειας.

⁶¹ PROCULTHER-4ALL | UCP Knowledge Network.

⁶² [Enhancing capacities in Ukraine for cultural heritage first aid and recovery planning – ICCROM.](#)

⁶³ [READY track 1: Safeguarding Heritage Collections, Living Traditions and Practices in the face of Disasters, Extreme Weather Events and Complex Emergencies – ICCROM.](#)

⁶⁴ [COM\(2022\) 800 final.](#)

τέχνης τον Δεκέμβριο του 2023⁶⁵ με σκοπό τη διευκόλυνση της ανταλλαγής πληροφοριών και των συζητήσεων σχετικά με τη νομοθεσία, τα προγράμματα και τις πολιτικές που σχετίζονται με την προστασία και το εμπόριο πολιτιστικών αγαθών στην ενιαία αγορά, καθώς και την προώθηση της ανταλλαγής ορθών πρακτικών. Η υποομάδα πραγματοποίησε την τέταρτη συνεδρίασή της στις Βρυξέλλες στις 29 Ιανουαρίου 2026.

Επιπλέον, μέσω του προγράμματος «Ορίζων Ευρώπη», η Επιτροπή χρηματοδότησε πολλά διαφορετικά έργα για την καταπολέμηση της παράνομης διακίνησης πολιτιστικών αγαθών, συμπεριλαμβανομένου του έργου έρευνας και καινοτομίας RITHMS⁶⁶, το οποίο αποσκοπεί στην ενίσχυση της επιχειρησιακής ικανότητας των αστυνομικών, των τελωνειακών και των συνοριακών αρχών για την καταπολέμηση του οργανωμένου και πολυεγκληματικού χαρακτήρα της παράνομης διακίνησης πολιτιστικών αγαθών. Το έργο αυτό παρουσιάστηκε σε εκδήλωση σχετικά με τις μελλοντικές πολιτικές και βέλτιστες πρακτικές με τίτλο «Πέρα από την αποκατάσταση — ο ρόλος των συντηρητών στη στήριξη της επιβολής του νόμου για την καταπολέμηση της παράνομης διακίνησης πολιτιστικών αγαθών»⁶⁷, η οποία πραγματοποιήθηκε στις Βρυξέλλες στις 4 Δεκεμβρίου 2024. Στο πλαίσιο της εκδήλωσης διερευνήθηκε ο τρόπος με τον οποίο οι συντηρητές μπορούν να συμβάλουν ενεργά στην καταπολέμηση τέτοιου είδους εγκλημάτων. Η εκδήλωση περιλάμβανε συζητήσεις ομάδας εμπειρογνομόνων, ένα πρακτικό εργαστήριο και συζητήσεις για την αντιμετώπιση των πολύπλοκων προκλήσεων που αντιμετωπίζουν οι συντηρητές στο έργο τους.

Κατά την άτυπη σύνοδό τους στη Λευκωσία στις 1-2 Ιουνίου 2026, οι υπουργοί Πολιτισμού της ΕΕ αναγνώρισαν τις δυνατότητες των νέων τεχνολογιών, ιδίως της ΤΝ, για την ενίσχυση των προσπαθειών καταπολέμησης της παράνομης διακίνησης πολιτιστικών αγαθών, ιδίως όσον αφορά την ιχνηλασιμότητα και τη δέουσα επιμέλεια, και επιβεβαίωσαν τη σημασία της συνεχούς δέσμευσης και συνεργασίας μεταξύ των κρατών μελών, μεταξύ άλλων στο πλαίσιο ενωσιακών και διεθνών προτύπων και κανονιστικών πλαισίων.

Οι απαντήσεις των κρατών μελών στην έρευνα που διενεργήθηκε στο πλαίσιο της κατάρτισης της παρούσας έκθεσης έδωσαν έμφαση στη δικτύωση, στην ευαισθητοποίηση και στη συνεργασία μεταξύ της αστυνομίας, των τελωνείων και των υπουργείων. Επιβεβαίωσαν την πλήρη εφαρμογή των κανονισμών της ΕΕ σχετικά με την είσοδο και την εισαγωγή πολιτιστικών αγαθών [κανονισμός (ΕΕ) 2019/880 και εκτελεστικός κανονισμός (ΕΕ) 2021/1079 της Επιτροπής]. Αναφέρθηκαν επίσης σε συγκεκριμένες περιπτώσεις διοργανικής συνεργασίας που είχαν ως αποτέλεσμα την επιστροφή κλεμμένων αντικειμένων. Ορισμένα κράτη μέλη ανέφεραν ότι είχαν υπογράψει διμερείς συμφωνίες σχετικά με την ανταλλαγή πληροφοριών, την κοινή κατάρτιση των αστυνομικών μονάδων και τη χρήση ψηφιακών εργαλείων για τη βελτίωση της ιχνηλασιμότητας και των κοινοποιήσεων εντός της ΕΕ. Οι δραστηριότητες κατάρτισης κατά την περίοδο αυτήν περιλάμβαναν κατάρτιση που παρασχέθηκε από την ειδική ομάδα του ΟΑΣΕ για τα εγκλήματα στον τομέα της πολιτιστικής κληρονομιάς, εθνικά εργαστήρια για αστυνομικούς και τελωνειακούς υπαλλήλους, καθώς και εργαστήριο ανάπτυξης ικανοτήτων της UNESCO στη Βαρσοβία και το Κισινάου με επίκεντρο την καταπολέμηση της παράνομης διακίνησης ουκρανικών πολιτιστικών αγαθών.

4.4. Προτεραιότητα δ) Πολιτισμός για εταιρικές σχέσεις συνδημιουργίας: ενισχύοντας την πολιτιστική διάσταση των εξωτερικών σχέσεων της ΕΕ

19) Διακυβέρνηση της στρατηγικής προσέγγισης της ΕΕ όσον αφορά τις διεθνείς πολιτιστικές σχέσεις και πλαίσιο δράσης

Ο ρόλος του πολιτισμού και των διεθνών πολιτιστικών σχέσεων (ICR) ως στρατηγικού πλεονεκτήματος για την παγκόσμια επιρροή της Ευρώπης αποκτά όλο και μεγαλύτερη αναγνώριση. Η Επιτροπή και τα κράτη μέλη έχουν υλοποιήσει σειρά δραστηριοτήτων στο πλαίσιο του προγράμματος εργασιών. Εμπειρογνώμονες από υπουργεία πολιτισμού και υπουργεία αρμόδια για τις εξωτερικές σχέσεις συνεργάστηκαν στενά στο πλαίσιο της ΑΜΣ. Οι εργασίες ξεκίνησαν τον Μάιο του 2023 με τη συμμετοχή περίπου 33 εμπειρογνομόνων από 23 κράτη μέλη της ΕΕ και με τη

⁶⁵ [Υποομάδα για την αγορά έργων τέχνης — Μητρώο ομάδων εμπειρογνομόνων της Επιτροπής και άλλων παρεμφερών οργάνων.](#)

⁶⁶ [RITHMS Project.](#)

⁶⁷ [Beyond Restoration: RITHMS policies and best practices.](#)

συμβολή εσωτερικών και εξωτερικών προσκεκλημένων ομιλητών. Η ομάδα ΑΜΣ συνεδρίασε εννέα φορές και, υπό τη συμπροεδρία της Σλοβενίας και του Λουξεμβούργου, εκπόνησε αναλυτική έκθεση με συστάσεις για τη βελτίωση της διακυβέρνησης των διεθνών πολιτιστικών σχέσεων της ΕΕ.

Η παρούσα έκθεση παρέχει επισκόπηση της τρέχουσας κατάστασης των διεθνών πολιτιστικών σχέσεων της ΕΕ, καλύπτει βασικές συζητήσεις και συνεισφορές και διατυπώνει 65 συστάσεις. Αρκετές από αυτές επικεντρώνονται στην ενίσχυση της συνεδρίασης ανώτερων αξιωματούχων (SOM) για τις διεθνείς πολιτιστικές σχέσεις —του μοναδικού φόρουμ σε επίπεδο ΕΕ στο οποίο μπορούν να συνεδριάζουν υψηλόβαθμοι αξιωματούχοι υπουργείων πολιτισμού και αρμόδιοι για τις εξωτερικές σχέσεις. Ειδικότερα, οι συστάσεις αποσκοπούν στη βελτίωση της συνέχειας και της ευθυγράμμισης της SOM με τις ευρύτερες στρατηγικές προτεραιότητες. Οι συστάσεις αυτές αναμένεται να συμβάλουν στην αναθεώρηση της στρατηγικής της ΕΕ για τις ICR, η οποία έχει προγραμματιστεί για το 4ο τρίμηνο του 2027 στο πλαίσιο της Πυξίδας Πολιτισμού. Πέραν αυτού, παρέχουν πρακτική καθοδήγηση για την ενίσχυση της πολιτιστικής διπλωματίας της ΕΕ και την ενίσχυση του διεθνούς αντικτύπου της, ιδίως στο σημερινό ασταθές, ραγδαίως μεταβαλλόμενο και τεταμένο γεωπολιτικό περιβάλλον.

20) Διατήρηση της πολιτιστικής κληρονομιάς και ενδυνάμωση των τοπικών ΤΠΔ στην Ουκρανία

Υπό το πρίσμα του συνεχιζόμενου επιθετικού πολέμου της Ρωσίας κατά της Ουκρανίας, η Επιτροπή συγκρότησε υποομάδα εμπειρογνομόνων με θέμα τη «Διαφύλαξη της πολιτιστικής κληρονομιάς στην Ουκρανία». Η συγκεκριμένη υποομάδα υπέβαλε έκθεση στην ομάδα εμπειρογνομόνων για την πολιτιστική κληρονομιά (η οποία συστάθηκε το 2019 μετά το ευρωπαϊκό έτος πολιτιστικής κληρονομιάς 2018) και απαρτιζόταν από 26 διεθνείς εμπειρογνώμονες, συμπεριλαμβανομένων 6 από την Ουκρανία. Από τον Ιούνιο του 2023 έως τον Δεκέμβριο του 2024, η ομάδα συνεδρίασε πέντε φορές. Οι συστάσεις που δημοσιεύθηκαν τον Νοέμβριο του 2024 στα αγγλικά και τα ουκρανικά⁶⁸ αφορούν τέσσερις τομείς προτεραιότητας: i) αναγνώριση της πολιτιστικής κληρονομιάς, ii) διαχείριση κινδύνων, iii) τεκμηρίωση, παρακολούθηση και συλλογή δεδομένων και iv) ανάκτηση της πολιτιστικής κληρονομιάς. Η συμμετοχή των ουκρανικών αρχών σε υψηλό επίπεδο, με την παρουσία εκπροσώπων των αναπληρωτών υπουργών στην τέταρτη και την πέμπτη συνεδρίαση, εξασφάλισε την ανάληψη ευθύνης σε εθνικό επίπεδο.

Με βάση τη χαρτογράφηση των πολιτιστικών φορέων και των αναγκών τους το 2022 —η οποία πραγματοποιήθηκε μετά την ολομέτωπη εισβολή στην Ουκρανία και τον χαρακτηρισμό της Ουκρανίας ως επίσημης υποψήφιας προς ένταξη στην ΕΕ χώρας— η πλατφόρμα πολιτιστικών σχέσεων διοργάνωσε δραστηριότητες το 2024 (κατόπιν αιτήματος της Επιτροπής). Σύμφωνα με το πρόγραμμα εργασιών της ΕΕ στον πολιτιστικό τομέα, η Επιτροπή δρομολόγησε ειδική δραστηριότητα έργου τον Ιανουάριο του 2024 για την αξιολόγηση της κατάστασης των τομέων του πολιτισμού και της δημιουργίας στην Ουκρανία, με ιδιαίτερη έμφαση στην προσχώρηση στην ΕΕ και στη δυνητική συμβολή της στην ανάκαμψη της Ουκρανίας εν μέσω του συνεχιζόμενου επιθετικού πολέμου της Ρωσίας κατά της Ουκρανίας.

Από την έναρξη αυτού του πολέμου, το πρόγραμμα «Δημιουργική Ευρώπη» έχει προσφέρει σημαντική στήριξη στην Ουκρανία. Στο πλαίσιο του σκέλους Πολιτισμός, προκηρύχθηκαν δύο ειδικές προσκλήσεις υποβολής προτάσεων —5 εκατ. EUR το 2022 και 7 εκατ. EUR το 2025— για τη στήριξη ουκρανικών πολιτιστικών και δημιουργικών οργανώσεων, επαγγελματιών και καλλιτεχνών όσον αφορά την αντιμετώπιση των σημερινών και μελλοντικών συνεπειών του επιθετικού πολέμου της Ρωσίας, καθώς και όσον αφορά τη διατήρηση της πολιτιστικής κληρονομιάς και των καλλιτεχνικών εκδηλώσεων τόσο εντός όσο και εκτός της Ουκρανίας, σε συνεργασία με οργανώσεις από άλλες χώρες του προγράμματος «Δημιουργική Ευρώπη». Πέραν των προσκλήσεων αυτών, οι ουκρανικές οργανώσεις έχουν εξασφαλίσει 7,64 εκατ. EUR μέσω άλλων δράσεων του προγράμματος «Δημιουργική Ευρώπη» από το 2022, συμπεριλαμβανομένων των ευρωπαϊκών έργων συνεργασίας και του προγράμματος «Κυκλοφορία ευρωπαϊκών λογοτεχνικών έργων». Επιπλέον, στο πλαίσιο του προγράμματος «Ο πολιτισμός κινεί την Ευρώπη» (2022-2025) έχουν διατεθεί περισσότερα από

⁶⁸ [Recommendations from the European Commission-led expert group on the safeguarding of cultural heritage in Ukraine - Υπηρεσία Εκδόσεων της ΕΕ.](#)

700 000 EUR σε επιχορηγήσεις κινητικότητας σε πάνω από 360 Ουκρανούς καλλιτέχνες και επαγγελματίες του πολιτιστικού τομέα.

Όλα τα κράτη μέλη έχουν παράσχει διάφορες πρωτοβουλίες στήριξης για τη διατήρηση της πολιτιστικής κληρονομιάς της Ουκρανίας, κυρίως μέσω χρηματοδότησης, αλλά και μέσω τεχνικής συνεργασίας. Με βάση τις προσπάθειες αυτές, στη Διάσκεψη για την Ανάκαμψη της Ουκρανίας τον Ιούλιο του 2025, η Επιτροπή δρομολόγησε την προσέγγιση «Ομάδα Ευρώπη για την πολιτιστική κληρονομιά στην Ουκρανία» (TEA). Η TEA περιλαμβάνει πλέον 76 δράσεις από 24 κράτη μέλη⁶⁹ και την Επιτροπή, καθώς και δεσμεύσεις των κρατών μελών προς το Ταμείο Πολιτιστικής Κληρονομιάς της Ουκρανίας. Η διαδικασία, η οποία διαμορφώθηκε το 2025 από το ίδρυμα Aliph κατόπιν αιτήματος της Ουκρανίας, έλαβε τεχνική υποστήριξη από την Επιτροπή, μεταξύ άλλων μέσω της έκθεσης «Περιπτώσιολογικές μελέτες σχετικά με τα ταμεία πολιτιστικής κληρονομιάς στην Ευρώπη», η οποία δημοσιεύθηκε τον Μάιο του 2025⁷⁰.

21) Ο ρόλος του πολιτισμού και των επαγγελματιών του στην προώθηση και την προάσπιση της δημοκρατίας και των ανθρωπίνων δικαιωμάτων σε ευαίσθητα πλαίσια

Στα συμπεράσματα του Συμβουλίου σχετικά με μια στρατηγική προσέγγιση της ΕΕ όσον αφορά τις διεθνείς πολιτιστικές σχέσεις και ένα πλαίσιο δράσης (που εγκρίθηκαν από το Συμβούλιο Εξωτερικών Υποθέσεων στις 8 Απριλίου 2019)⁷¹ αναγνωρίζεται η ανάγκη οριζόντιας προσέγγισης του πολιτισμού, με στόχο παράλληλα την ενίσχυση της αποτελεσματικότητας και του αντικτύπου της εξωτερικής πολιτικής της ΕΕ μέσω της ενσωμάτωσης των διεθνών πολιτιστικών σχέσεων στα μέσα της. Ζητείται καλύτερος συντονισμός των πολιτικών μεταξύ των Γενικών Διευθύνσεων της Επιτροπής, των κρατών μελών και των πολιτιστικών οργανισμών, συμπεριλαμβανομένης της κοινής ανάπτυξης τοπικών στρατηγικών από τις αντιπροσωπεΐες της ΕΕ, τα κράτη μέλη της ΕΕ και την Επιτροπή. Η πολιτιστική συνεργασία συνέχισε να προωθεί τις κοινές αξίες και τη μοναδική πολιτιστική πολυμορφία της Ευρώπης ως ακρογωνιαίο λίθο για την παγκόσμια επιρροή της ΕΕ στον κόσμο όσον αφορά δίκαιες, ισότιμες και μακροπρόθεσμες εταιρικές σχέσεις.

Το εργαστήριο με τίτλο «Ενότητα στην πολιτιστική πολυμορφία: εργαστήριο για την καλλιτεχνική ελευθερία, τα ανθρώπινα δικαιώματα και τον ρόλο των διεθνών πολιτιστικών σχέσεων στην Ευρώπη και πέραν αυτής» διοργανώθηκε τον Ιούνιο του 2024 στις Βρυξέλλες από την πλατφόρμα πολιτιστικών σχέσεων κατόπιν αιτήματος της Ευρωπαϊκής Υπηρεσίας Εξωτερικής Δράσης. Δεκαπέντε ομιλητές από τα θεσμικά όργανα της ΕΕ και εκπρόσωποι των κρατών μελών και της κοινωνίας των πολιτών συζήτησαν τη σημασία της στήριξης της καλλιτεχνικής ελευθερίας στο πλαίσιο της συρρίκνωσης των χώρων, τον τρόπο αξιοποίησης της πολιτιστικής πολυμορφίας για τον διάλογο και την ανθεκτικότητα, τον αντίκτυπο της πολιτικής δυναμικής στις διεθνείς πολιτιστικές σχέσεις, καθώς και τα πλαίσια αστάθειας και την υλοποίηση έργων.

Στην εκδήλωση της σλοβενικής Προεδρίας με τίτλο «Future Unlocked!» (12-15 Σεπτεμβρίου 2021) συζητήθηκαν οι τομείς του πολιτισμού και της δημιουργίας ως παράγοντες αλλαγής. Η εκδήλωση, η οποία διοργανώθηκε από το Υπουργείο Εξωτερικών, συνδύασε τη διάσκεψη υψηλού επιπέδου για τον πολιτισμό στις εξωτερικές σχέσεις, το φόρουμ «Creative Forum Ljubljana», τη σύνοδο κορυφής των ευρωπαϊκών δημιουργικών κλάδων (European Creative Industries) και μια συνεδρίαση ανώτερων αξιωματούχων για τις διεθνείς πολιτιστικές σχέσεις. Το γεωγραφικό πεδίο εφαρμογής περιλάμβανε επίσης τα Δυτικά Βαλκάνια, τη Νότια Μεσόγειο και την Αφρική.

Τα κράτη μέλη αντιμετώπισαν το ζήτημα αυτό κυρίως μέσω χρηματοδοτούμενων πρωτοβουλιών. Οι πρωτοβουλίες αυτές περιλαμβάνουν, μεταξύ άλλων, τη χρηματοδότηση έργων πολιτιστικών ΜΚΟ με τη συμμετοχή εξόριστων καλλιτεχνών από τη Ρωσία και τη Λευκορωσία, επιχορηγήσεις για Ουκρανούς καλλιτέχνες και προγράμματα καλλιτεχνικών συμβουλίων που προωθούν την καλλιτεχνική ελευθερία, την πολιτιστική επιχειρηματικότητα και την κοινωνική ένταξη σε πλαίσια αστάθειας.

⁶⁹ AT, BE, CY, CZ, DE, DK, EST, EL, ES, FI, FR, HR, IE, IT, LT, LV, MT, NL, PL, PT, RO, SI, SK, SE

⁷⁰ Ευρωπαϊκή Επιτροπή: Γενική Διεύθυνση Εκπαίδευσης, Νεολαίας, Αθλητισμού και Πολιτισμού και Ευρωπαϊκό Δίκτυο Εμπειρογνομόνων για τον Πολιτισμό, *Case studies on cultural heritage funds in Europe*, Υπηρεσία Εκδόσεων της Ευρωπαϊκής Ένωσης, 2025, <https://data.europa.eu/doi/10.2766/1231060>.

⁷¹ [Συμπεράσματα του Συμβουλίου σχετικά με μια στρατηγική προσέγγιση της ΕΕ όσον αφορά τις διεθνείς πολιτιστικές σχέσεις και ένα πλαίσιο δράσης](#)

5. ΜΕΛΛΟΝΤΙΚΕΣ ΠΡΟΟΠΤΙΚΕΣ: ΤΟ ΕΠΟΜΕΝΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΕΡΓΑΣΙΩΝ ΣΤΟΝ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΟ ΤΟΜΕΑ

Σε αυτό το ραγδαία μεταβαλλόμενο (γεω)πολιτικό και παγκόσμιο τοπίο, ο πολιτισμός έχει αναδειχθεί σε στρατηγική δύναμη για μια δημοκρατική, ανθεκτική και ανταγωνιστική Ευρώπη, η οποία έχει τις ρίζες της στις κοινές μας αξίες, στην καλλιτεχνική ελευθερία και στα θεμελιώδη δικαιώματά μας. Ωστόσο, οι τομείς του πολιτισμού και της δημιουργίας αντιμετωπίζουν πιεστικές προκλήσεις, από την τεχνητή νοημοσύνη και τις ανατρεπτικές επιπτώσεις του ψηφιακού μετασχηματισμού έως την οικονομική αστάθεια και την κοινωνική δυναμική. Η Ευρώπη πρέπει να τους δώσει τη δυνατότητα να προσαρμοστούν, να καινοτομήσουν και να ανθίσουν, διασφαλίζοντας έτσι ότι είναι έτοιμοι για το μέλλον.

Το όραμα αυτό ενσωματώνεται στην **Πυξίδα Πολιτισμού 2025 της Επιτροπής για την Ευρώπη**, μέσω της οποίας η Επιτροπή θέσπισε ένα φιλόδοξο στρατηγικό πλαίσιο της ΕΕ για τη χάραξη πολιτικής. Η Πυξίδα καθορίζει βασικές κατευθύνσεις για τη στήριξη και την ενίσχυση του πολιτιστικού και του δημιουργικού τομέα και για την ενσωμάτωση του πολιτισμού σε όλες τις πολιτικές. Με την υποστήριξη συγκεκριμένων εμβληματικών δράσεων —πολλές από τις οποίες βρίσκονται ήδη σε εξέλιξη— η Πυξίδα παρέχει τα θεμέλια για μακροπρόθεσμες φιλοδοξίες σε επίπεδο πολιτικής.

Με βάση τα ανωτέρω, καθώς και με βάση τα επιτεύγματα των προγραμμάτων εργασιών για τον πολιτισμό, η **κοινή δήλωση του 2026 με τίτλο «Η Ευρώπη για τον πολιτισμό — Ο πολιτισμός για την Ευρώπη»**⁷² αποτελεί τριμερή πολιτική συμφωνία μεταξύ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, του Συμβουλίου της ΕΕ και της Επιτροπής. Κατοχυρώνει κοινές δεσμεύσεις και κατευθυντήριες αρχές για τους τομείς προτεραιότητας της συνεργασίας στον τομέα του πολιτισμού σε επίπεδο ΕΕ, με πλήρη σεβασμό των αρμοδιοτήτων των κρατών μελών. Η δήλωση αυτή, η οποία εγκρίθηκε και από τα τρία θεσμικά όργανα, ενισχύει τη στρατηγική κατεύθυνση που καθορίζεται από την Πυξίδα και προσφέρει ένα κοινό σημείο αναφοράς για το μέλλον.

Το επόμενο πολυετές **πρόγραμμα εργασιών στον πολιτιστικό τομέα μετά το 2026** προσφέρει πλέον μια σημαντική ευκαιρία για τη μετουσίωση αυτού του συλλογικού οράματος και της πολιτικής συναίνεσης σε στοχευμένες, αποτελεσματικές και χρονικά προσδιορισμένες δράσεις. Το πρόγραμμα εργασιών, σε στενή ευθυγράμμιση με τη νέα στρατηγική βάση που παρέχουν η Πυξίδα και η κοινή δήλωση, μπορεί να ενισχύσει περαιτέρω τη συνοχή των πολιτικών και να προωθήσει τη συμπληρωματικότητα με υφιστάμενες ή προγραμματισμένες πρωτοβουλίες. Εστιάζοντας στα **πλέον πιεστικά θέματα και σε συγκεκριμένες δράσεις που μπορούν να υλοποιηθούν**, το πρόγραμμα εργασιών μπορεί να προωθήσει την αποτελεσματική συνεργασία στον τομέα του πολιτισμού μεταξύ των κρατών μελών σε επίπεδο ΕΕ.

Η άποψη αυτή υποστηρίζεται από τα πορίσματα της έρευνας. Αρκετά κράτη μέλη τόνισαν την ανάγκη για ένα συνεκτικό, συμπληρωματικό και αποτελεσματικό διαρθρωμένο πρόγραμμα εργασιών που θα βασίζεται σε προηγούμενα επιτεύγματα. Ως εκ τούτου, η Επιτροπή συνιστά μια **πιο εστιασμένη και προσανατολισμένη στη δράση προσέγγιση** για τον επόμενο κύκλο, η οποία θα αποφεύγει τον υπερβολικό αριθμό θεμάτων με σκοπό την πρόληψη της υπερφόρτωσης του θεματολογίου και τη διασφάλιση της εφικτής υλοποίησης από τα κράτη μέλη και την Επιτροπή. Οι μέθοδοι εργασίας θα πρέπει να προσαρμόζονται προσεκτικά στο εκάστοτε θέμα και στον εκάστοτε στόχο, ενώ ο διοικητικός φόρτος θα πρέπει να περιορίζεται στο ελάχιστο. Τα κράτη μέλη εξέφρασαν παρόμοια ανησυχία και τόνισαν την ανάγκη εστίασης και αποτελεσματικότητας.

Τα **θέματα που θεωρούνται πλέον συναφή από τα κράτη μέλη για το μελλοντικό πρόγραμμα εργασιών** συνάδουν σε μεγάλο βαθμό με τις προτεραιότητες της Πυξίδας Πολιτισμού και της κοινής δήλωσης. Οι απαντήσεις ανέδειξαν επίσης την προτίμηση για συνέχιση της υφιστάμενης προσέγγισης, με παράλληλη προσαρμογή της εστίασης ώστε να ανταποκρίνεται στις σύγχρονες προκλήσεις. Οι βασικές προτεραιότητες για το επόμενο πρόγραμμα εργασιών, οι οποίες διατυπώθηκαν επίσης από τους υπουργούς Πολιτισμού κατά τη συζήτηση προσανατολισμού στο

⁷² Υπογράφηκε στις 18 Ιουνίου 2026. ΕΕ C/2026/3440, 25.6. 2026, [EUR-Lex - C_202603440 - EL - EUR-Lex](#).

πλαίσιο του Συμβουλίου «Παιδεία, Νεολαία, Πολιτισμός και Αθλητισμός» στις 12 Μαΐου 2026, μπορούν να συνοψιστούν ως εξής:

- **Η ΤΝ και οι τομείς του πολιτισμού και της δημιουργίας**, δεδομένου του ρόλου της ΤΝ στην ενίσχυση της ευρωπαϊκής ανταγωνιστικότητας, της ανάγκης εξισορρόπησης της υιοθέτησης νέων τεχνολογιών με τη διατήρηση της πολιτιστικής και γλωσσικής πολυμορφίας και των δικαιωμάτων των δημιουργών, καθώς και των δεοντολογικών, νομικών και σχετικών με τη διαφάνεια επιπτώσεων της ΤΝ στον πολιτισμό. Υπό το πρίσμα αυτό, η Επιτροπή προετοιμάζει ειδική στρατηγική για την ΤΝ, η οποία έχει προγραμματιστεί προς έγκριση το 2027. Το επόμενο πρόγραμμα εργασιών παρέχει την ευκαιρία να συμπεριληφθούν συμπληρωματικές δράσεις για τη διευκόλυνση των ανταλλαγών σχετικά με εθνικές πρωτοβουλίες, καθώς και ειδικές δραστηριότητες για την παρακολούθηση των συστάσεων της μελέτης σχετικά με τη δυνατότητα εντοπισμού ποικίλου ευρωπαϊκού πολιτιστικού περιεχομένου στο ψηφιακό περιβάλλον, οι οποίες στοχεύουν ειδικά στα κράτη μέλη.
- **Η ετοιμότητα για την αντιμετώπιση κρίσεων, η ασφάλεια, η ανθεκτικότητα στον πολιτισμό και μέσω αυτού**, συμπεριλαμβανομένης της οικοδόμησης της ειρήνης και της προστασίας και διαφύλαξης της πολιτιστικής κληρονομιάς, αποκτούν ολοένα και πιο ζωτική σημασία. Ο επείγων χαρακτήρας του θέματος αυτού επιτείνεται από τη γεωπολιτική αστάθεια και τις αναδυόμενες συγκρούσεις, την κλιματική αλλαγή και τα ακραία καιρικά φαινόμενα. Όπως επιβεβαιώνεται περαιτέρω από τις εργασίες πολιτικής που βρίσκονται σε εξέλιξη στο πλαίσιο της στρατηγικής της ΕΕ για την Ένωση Ετοιμότητας⁷³, η οποία προσδιορίζει την πολιτιστική κληρονομιά ως μία από τις 19 βασικές ζωτικές κοινωνικές λειτουργίες, είναι αναγκαίο να διαμορφωθούν και να ενισχυθούν ad hoc μηχανισμοί συντονισμού σε τοπικό, περιφερειακό και ενωσιακό επίπεδο, παράλληλα με την ευρεία εκπαίδευση και ευαισθητοποίηση της κοινωνίας των πολιτών. Προκειμένου να προωθήσει αυτούς τους στόχους, η Επιτροπή θεωρεί ότι το επόμενο πρόγραμμα εργασιών θα αποκτήσει σημαντική προστιθέμενη αξία αν δοθεί ιδιαίτερη έμφαση στην ετοιμότητα αντιμετώπισης κινδύνων για την πολιτιστική κληρονομιά, ώστε να συμπληρωθούν οι προσπάθειες των κρατών μελών μέσω αυξημένου συντονισμού και ανταλλαγής εμπειρογνωσίας, μεταξύ άλλων με την αξιοποίηση των διδαγμάτων που αντλήθηκαν από συνθήκες συγκρούσεων και κρίσεων, ιδίως στην Ουκρανία. Εν τω μεταξύ, ο πολιτισμός παραμένει απαραίτητος για την προώθηση της κοινωνικής συνοχής και ανθεκτικότητας, ιδίως για την αντιμετώπιση των παγκόσμιων προκλήσεων. Τα ψηφιακά μέσα, όπως η ψηφιακή διαφύλαξη και η ψηφιοποίηση 3D, μπορούν να διαδραματίσουν σημαντικό ρόλο, ενώ οι διαγενεακές ανταλλαγές μπορούν να συμβάλουν στη διαφύλαξη της άυλης κληρονομιάς και των παραδοσιακών τεχνών.
- **Η πρόσβαση στον πολιτισμό και την πολιτιστική κληρονομιά** παραμένει ζωτικής σημασίας, ιδίως σε υποεξυπηρετούμενες περιοχές, για τα άτομα με αναπηρία και για τις μειονεκτούσες ή περιθωριοποιημένες κοινότητες. Στο πλαίσιο αυτό περιλαμβάνεται η ενίσχυση της συμμετοχής στα πολιτιστικά δρώμενα και η αξιοποίηση πολιτιστικών υποδομών, όπως είναι οι βιβλιοθήκες, τα μουσεία και τα πολιτιστικά κέντρα, ως χώρων κοντά στους πολίτες που προάγουν τη συμμετοχή και μοχλών τοπικής, περιφερειακής και εδαφικής ανάπτυξης. Η καλά τεκμηριωμένη σημασία της πρόσβασης στον πολιτισμό για τη δημοκρατική συμμετοχή, καθώς και για την ατομική και κοινωνική ευημερία, διασφαλίζει ότι το θέμα συνεχίζει να αποτελεί υψηλή προτεραιότητα. Στο πλαίσιο αυτό, η Επιτροπή θα προτείνει κατευθυντήριες γραμμές της ΕΕ σχετικά με τον πολιτισμό για την υγεία και την ευημερία έως το 2028. Για τους σκοπούς της διαδικασίας αυτής απαιτείται ισχυρή δέσμευση και συνεργασία μεταξύ των κρατών μελών. Το επόμενο πρόγραμμα εργασιών θα μπορούσε να συμβάλει ουσιαστικά στην επίτευξη αυτού του στόχου. Επιπλέον, προκειμένου να ενισχυθεί η πρόσβαση των νέων στον πολιτισμό και την πολιτιστική κληρονομιά, υπάρχει περιθώριο ανταλλαγής βέλτιστων πρακτικών και αντιμετώπισης των προκλήσεων μεταξύ των κρατών μελών όσον αφορά τα προγράμματα καρτών πολιτισμού που υλοποιούνται σε εθνικό, περιφερειακό, τοπικό ή διασυνοριακό επίπεδο.
- **Οι στρατηγικές επενδύσεις στον πολιτισμό και τα καινοτόμα χρηματοδοτικά εργαλεία**

⁷³ [JOIN\(2025\) 130 final](#)

είναι ουσιαστικής σημασίας για την επέκταση της βάσης πόρων του πολιτιστικού και του δημιουργικού τομέα και για την αξιοποίηση των δυνατοτήτων του πολιτισμού στην αντιμετώπιση των προκλήσεων του σήμερα και του αύριο. Υπάρχουν μέσα, όπως η μεικτή χρηματοδότηση, οι συμπράξεις δημόσιου και ιδιωτικού τομέα, η φιλανθρωπία και τα φορολογικά κίνητρα, τα οποία θα μπορούσαν να διερευνηθούν και να αναπτυχθούν περαιτέρω. Η μελλοντική συνεργασία σε επίπεδο ΕΕ στο πλαίσιο του επόμενου προγράμματος εργασιών θα μπορούσε να διαδραματίσει καίριο ρόλο στην παροχή καθοδήγησης και στην ανταλλαγή γνώσεων και ορθών πρακτικών, ιδίως δεδομένων των ποικίλων εθνικών μοντέλων χρηματοδότησης και εμπειριών. Η ανταλλαγή αυτή θα μπορούσε επίσης να καλύψει τα διδάγματα που αντλήθηκαν από τη χρήση του μηχανισμού ανάκαμψης και ανθεκτικότητας και της στήριξης της πολιτικής συνοχής (συμπεριλαμβανομένου του Ευρωπαϊκού Ταμείου Περιφερειακής Ανάπτυξης) για τον πολιτισμό, ιδίως με σκοπό την ενθάρρυνση πιθανών μελλοντικών πολιτιστικών επενδύσεων στα προτεινόμενα σχέδια εθνικής και περιφερειακής εταιρικής σχέσης.

- **Η διαφύλαξη της καλλιτεχνικής ελευθερίας** έχει αποκτήσει εξέχουσα θέση στη συζήτηση σε επίπεδο ΕΕ, με αυξανόμενη συναίνεση σχετικά με τον καίριο ρόλο της στις δημοκρατικές και ανοικτές κοινωνίες. Το γεγονός αυτό αντικατοπτρίζεται στις εργασίες του Συμβουλίου σχετικά με τον ρόλο του πολιτισμού στη δημοκρατική ανθεκτικότητα στο πλαίσιο του τρέχοντος προγράμματος εργασιών. Στην ΕΕ, η προστασία της ελευθερίας των καλλιτεχνών και των εργαζομένων στον πολιτιστικό τομέα να δημιουργούν χωρίς λογοκρισία ή εκφοβισμό και να εκφράζουν τις απόψεις τους για δημόσια ζητήματα αποτελεί συλλογική ευθύνη. Το επόμενο πρόγραμμα εργασιών προσφέρει την ευκαιρία να αξιοποιηθεί αυτή η πρόοδος, προωθώντας την καλλιτεχνική ελευθερία τόσο ως ακρογωνιαίο λίθο των δημοκρατιών μας όσο και ως θεμελιώδη συνθήκη εργασίας που θα συμβάλει στη άνθιση και την πολυμορφία του πολιτιστικού τοπίου.
- **Η βελτίωση των συνθηκών εργασίας** των καλλιτεχνών και των επαγγελματιών του πολιτιστικού τομέα, παράλληλα με την ελευθερία της καλλιτεχνικής έκφρασης, παραμένει βασική προτεραιότητα που θα πρέπει να μεταφερθεί και να αναπτυχθεί περαιτέρω στο επόμενο πρόγραμμα εργασιών. Με αυτόν τον τρόπο, θα καταστεί δυνατή η αξιοποίηση των αποτελεσμάτων που έχουν ήδη επιτευχθεί και η ενσωμάτωση πληροφοριών από τις εργασίες που βρίσκονται σε εξέλιξη στο πλαίσιο της Πυξίδας Πολιτισμού, και ιδίως της επικείμενης έκθεσης για την κατάσταση του πολιτισμού και του Χάρτη της ΕΕ για τους καλλιτέχνες.
- **Οι διεθνείς πολιτιστικές σχέσεις της ΕΕ** εξακολουθούν να αποτελούν βασικό τομέα για το έργο που επιτελείται σε επίπεδο ΕΕ, με δυνατότητες προώθησης της συνοχής, της στρατηγικής ευθυγράμμισης και της αποτελεσματικής εφαρμογής της πολιτιστικής συνεργασίας με τις χώρες-εταίρους. Όπως επισημαίνεται στην πρόσφατη ανοικτή μέθοδο συντονισμού επί του θέματος, απαιτούνται σαφέστερες γεωγραφικές και θεματικές προτεραιότητες προκειμένου να αποφευχθεί ο κατακερματισμός των προσεγγίσεων μεταξύ μέσων και έργων. Για το επόμενο πρόγραμμα εργασιών, ένα πρώτο βήμα θα μπορούσε να είναι μια ολοκληρωμένη μελέτη ή χαρτογράφηση των υφιστάμενων συμφωνιών σύνδεσης και εταιρικής σχέσης, με έμφαση στις πολιτιστικές ρήτρες τους, παράλληλα με βελτιωμένους μηχανισμούς ανταλλαγής πληροφοριών με τα κράτη μέλη. Με αυτόν τον τρόπο, θα καταστεί δυνατή η βελτίωση της στρατηγικής ευθυγράμμισης στις μελλοντικές διαπραγματεύσεις, ώστε να διασφαλιστεί ότι οι διατάξεις περί πολιτισμού αντικατοπτρίζουν τόσο τους στόχους της ΕΕ όσο και τις ιδιαιτερότητες της παρουσίας των κρατών μελών στις χώρες-εταίρους, και παράλληλα να ενισχυθεί ο αντίκτυπος των εν λόγω διατάξεων με πλήρη σεβασμό της επικουρικότητας. Επιπλέον, η Επιτροπή υποστηρίζει τη σύσταση της ομάδας ανοικτής μεθόδου συντονισμού για τη διασφάλιση της συνέχειας των συναντήσεων των ανώτερων αξιωματούχων και της ευθυγράμμισής τους με τις ευρύτερες στρατηγικές προτεραιότητες.

Υπό το πρίσμα των ανωτέρω, το επόμενο πρόγραμμα εργασιών θα μπορούσε να **εδραιώσει την πρόοδο και να ενισχύσει τους άξονες εργασίας που βρίσκονται σε εξέλιξη, αντιμετωπίζοντας παράλληλα τις αναδυόμενες προτεραιότητες με ευέλικτο τρόπο** και αποφεύγοντας τη διασπορά ή την αλληλεπικάλυψη των προσπαθειών. Μέσω της στενής συνεργασίας, τα κράτη μέλη και η Επιτροπή μπορούν να μετατρέψουν τις κοινές προτεραιότητες σε απτά, βιώσιμα αποτελέσματα

πολιτικής τόσο σε ενωσιακό όσο και σε εθνικό επίπεδο.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ: Έρευνα σχετικά με την εφαρμογή του προγράμματος εργασιών στον πολιτιστικό τομέα (2023-2026) — Ανάλυση απαντήσεων από τα κράτη μέλη της ΕΕ

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

Έρευνα για την εφαρμογή του προγράμματος εργασιών της ΕΕ στον πολιτιστικό τομέα (2023-2026)

Μεθοδολογία

Από τις 3 Φεβρουαρίου 2026 έως τις 19 Μαρτίου 2026 διενεργήθηκε στοχευμένη έρευνα στα κράτη μέλη της ΕΕ σχετικά με την εφαρμογή του προγράμματος εργασιών της ΕΕ στον πολιτιστικό τομέα (2023-2026). Η έρευνα διανεμήθηκε και στα 27 κράτη μέλη της ΕΕ και ελήφθησαν 26 απαντήσεις. Το ερωτηματολόγιο σχεδιάστηκε για να συγκεντρώσει τόσο ποσοτικά όσο και ποιοτικά στοιχεία σχετικά με την αξιολόγηση του τρέχοντος προγράμματος εργασιών από τα κράτη μέλη, την εφαρμογή του, τη συμβολή του στη χάραξη εθνικής πολιτικής, την καταλληλότητα των μεθόδων εργασίας του και τις προτεραιότητες για ένα πιθανό επόμενο πρόγραμμα εργασίας υπό το πρίσμα της Πυξίδας Πολιτισμού για την Ευρώπη και του σχεδίου κοινής δήλωσης με τίτλο «Η Ευρώπη για τον πολιτισμό — Ο πολιτισμός για την Ευρώπη».

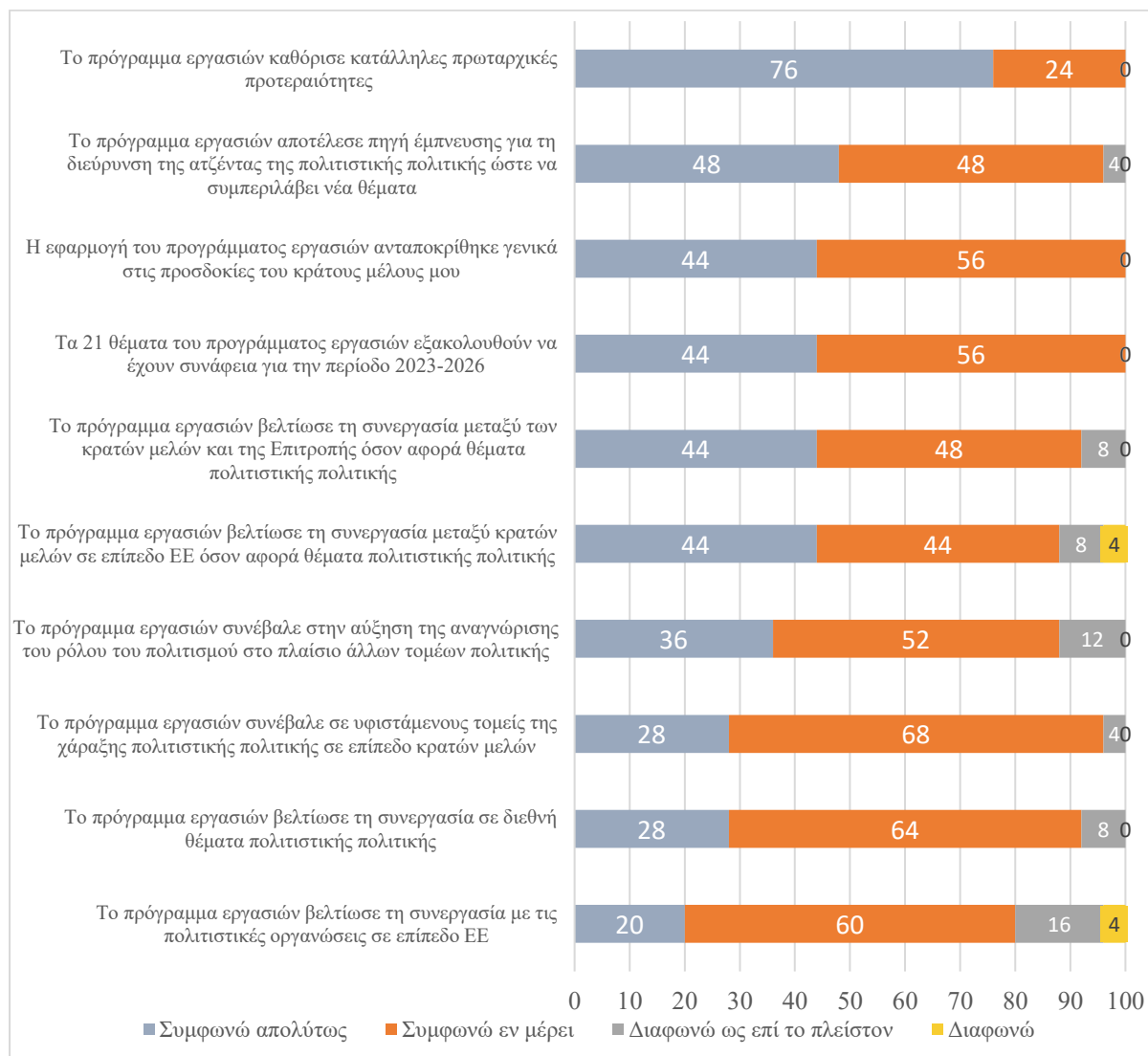
Το ερωτηματολόγιο συνδυάζει ερωτήσεις κλειστού και ανοικτού τύπου. Περιλάμβανε ερωτήσεις αξιολόγησης με τη χρήση κλιμάκων τεσσάρων μονάδων, ερωτήσεις ναι/όχι, ερωτήσεις πολλαπλής επιλογής και πεδία ανοικτού κειμένου όπου τα κράτη μέλη μπορούσαν να εξηγούν τις αξιολογήσεις, να παρέχουν παραδείγματα και να καθορίζουν λεπτομερέστερα τις προτεραιότητες. Η έρευνα κάλυψε πέντε ευρείς τομείς: i) τη συνολική αξιολόγηση της συνάφειας και της υλοποίησης του προγράμματος εργασιών, ii) τη συμβολή της στη χάραξη πολιτικής στα κράτη μέλη όσον αφορά τα 21 θέματα και τις δράσεις, iii) την αξιολόγηση των μεθόδων εργασίας, συμπεριλαμβανομένης της ανοικτής μεθόδου συντονισμού (ΑΜΣ), της διάδοσης και των ρυθμίσεων συνεργασίας, iv) προβληματισμούς σχετικά με τις προτεραιότητες για το επόμενο πρόγραμμα εργασιών, συμπεριλαμβανομένων των θεματικών και πιθανών τομεακών προτεραιοτήτων και v) τελικές παρατηρήσεις.

Η ανάλυση συνδύασε την περιγραφική εξέταση των ποσοτικών απαντήσεων με τη θεματική αξιολόγηση του ποιοτικού υλικού. Οι απαντήσεις στις ερωτήσεις κλειστού τύπου συγκεντρώθηκαν για τον προσδιορισμό των γενικών μοτίβων στις αξιολογήσεις και τις προτιμήσεις των κρατών μελών. Οι απαντήσεις στις ερωτήσεις ανοικτού τύπου εξετάστηκαν για τον εντοπισμό ζητημάτων που εμφανίζονταν επανειλημμένα, επεξηγηματικών παραδειγμάτων και εξηγήσεων σχετικά με τις αξιολογήσεις ή τις προτεραιότητες. Τα αριθμητικά στοιχεία που προκύπτουν από τα δεδομένα της έρευνας παρουσιάζονται στο παρόν παράρτημα.

Τα προκαταρκτικά πορίσματα της ανάλυσης της έρευνας παρουσιάστηκαν στις 27 Μαρτίου 2026, στις Βρυξέλλες, στην Επιτροπή Πολιτιστικών Υποθέσεων του Συμβουλίου, όπου τα κράτη μέλη είχαν την ευκαιρία να υποβάλουν παρατηρήσεις σχετικά με τα αρχικά αποτελέσματα. Οι παρατηρήσεις αυτές συνέβαλαν στην περαιτέρω βελτίωση της ανάλυσης που παρουσιάζεται στην παρούσα έκθεση.

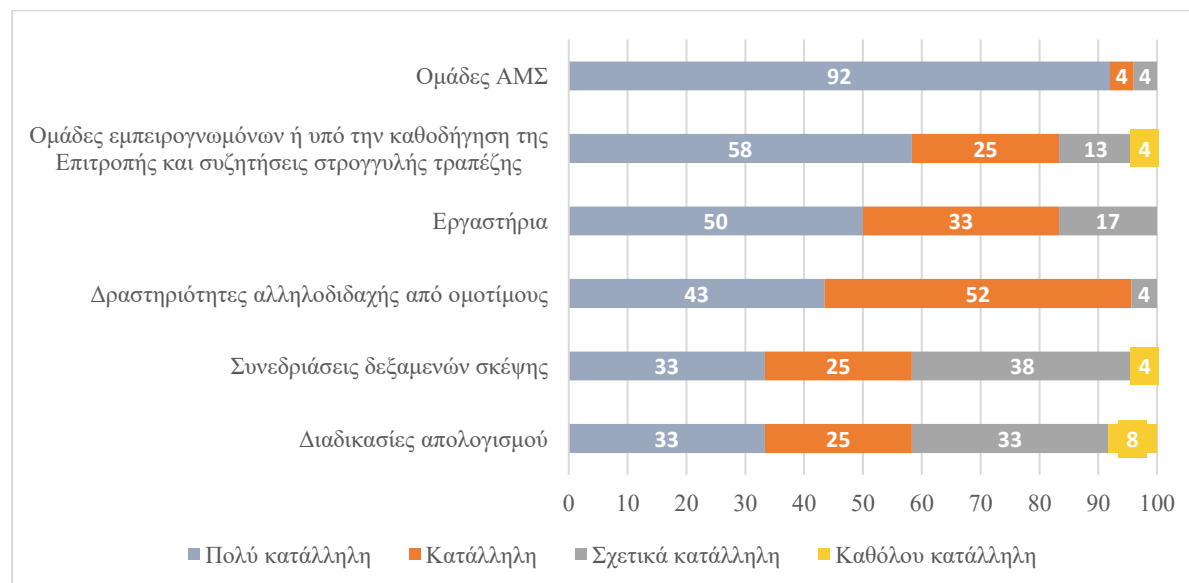
Ανάλυση των απαντήσεων των κρατών μελών της ΕΕ

Γράφημα 1: Συνολική αξιολόγηση του προγράμματος εργασιών της ΕΕ στον πολιτιστικό τομέα (2023-2026) και της εφαρμογής του (κατάταξη των κρατών μελών στις ακόλουθες δηλώσεις) (%)

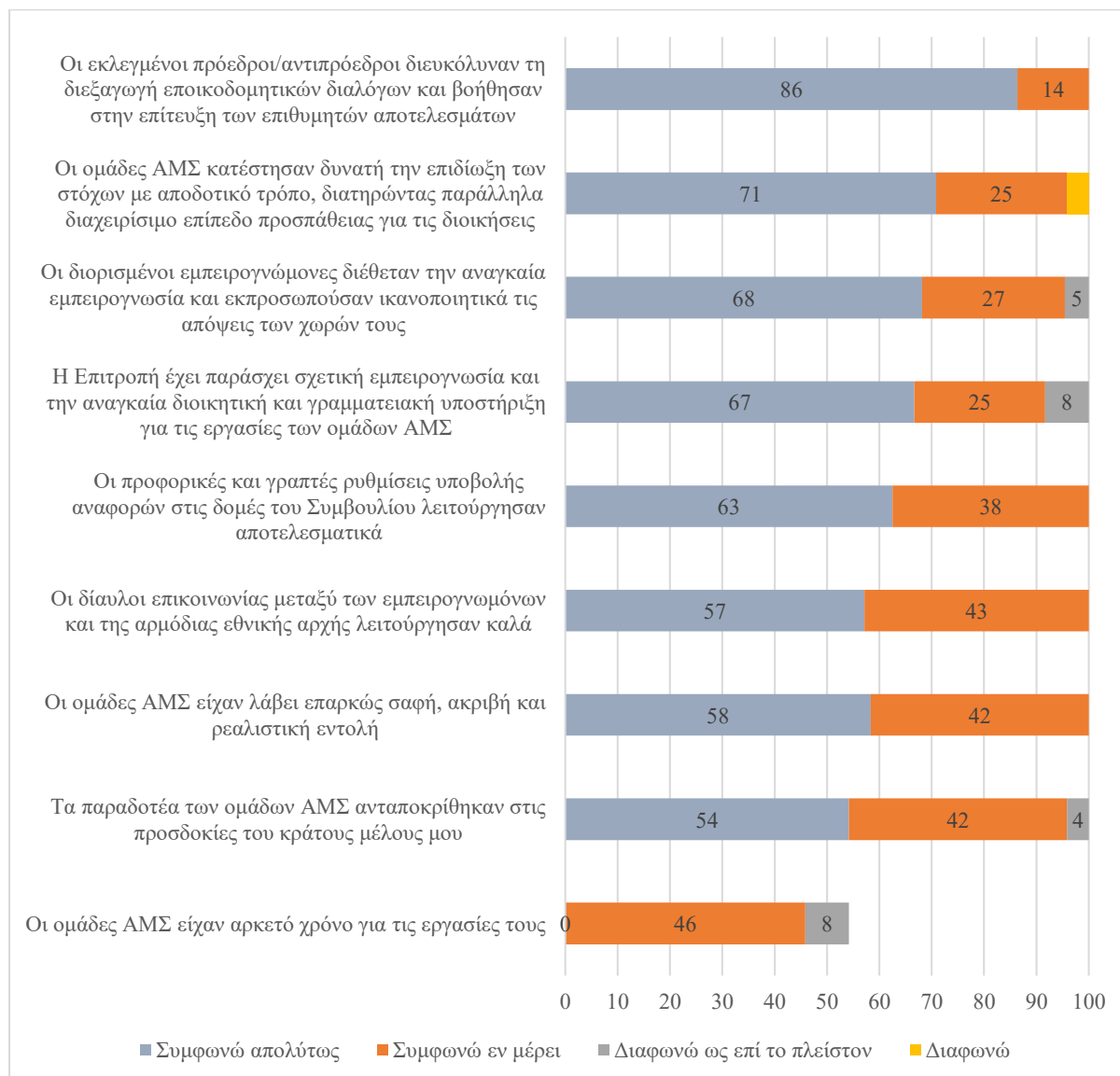
Πηγή: Έρευνα για τα κράτη μέλη σχετικά με το πρόγραμμα εργασιών της ΕΕ στον πολιτιστικό τομέα 2023-2026, συλλογή δεδομένων: Panteia, 2026

Γράφημα 2: Πόσο κατάλληλες θεωρείτε τις ακόλουθες μεθόδους εργασίας για την επίτευξη των φιλοδοξιών του προγράμματος εργασιών; (%)

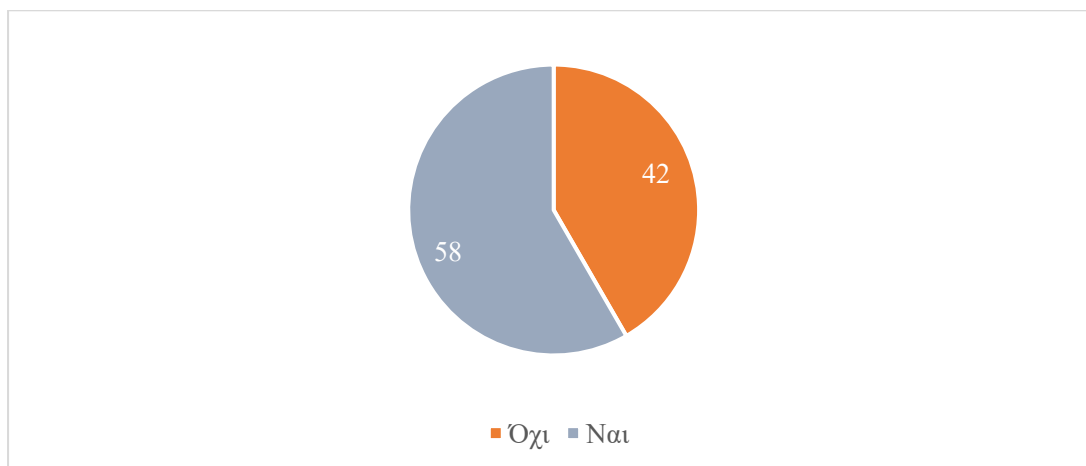
Πηγή: Έρευνα για τα κράτη μέλη σχετικά με το πρόγραμμα εργασιών της ΕΕ στον πολιτιστικό τομέα 2023-2026, συλλογή δεδομένων: Panteia, 2026

Γράφημα 3: Πώς αξιολογείτε τις ακόλουθες δηλώσεις σχετικά με τις ρυθμίσεις συνεργασίας και τις πτυχές επιδόσεων όσον αφορά τις ομάδες ανοικτής μεθόδου συντονισμού (ΑΜΣ); (%)

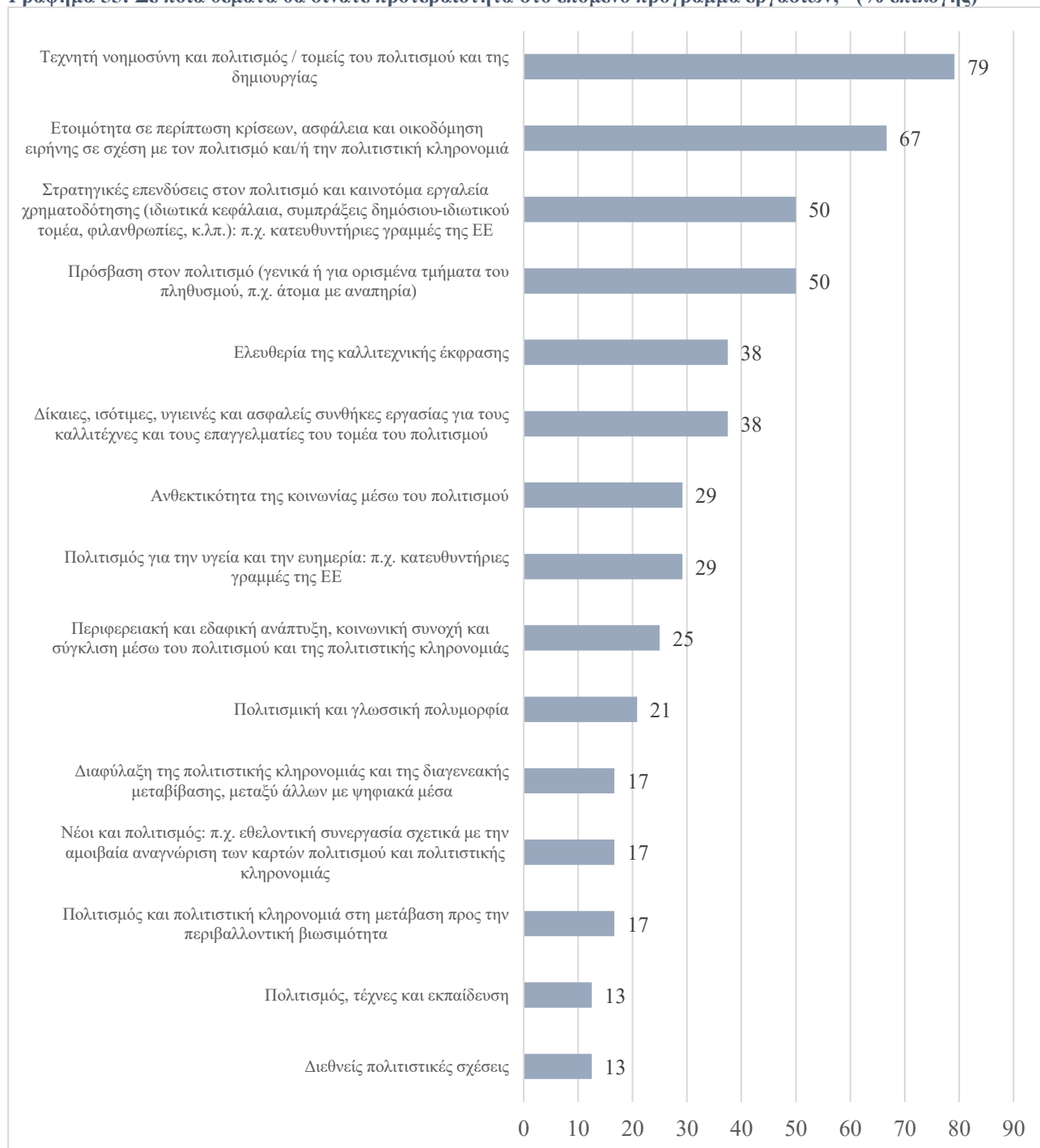
Πηγή: Έρευνα για τα κράτη μέλη σχετικά με το πρόγραμμα εργασιών της ΕΕ στον πολιτιστικό τομέα 2023-2026, συλλογή δεδομένων: Panteia, 2026

Γράφημα 44: Πιστεύετε ότι το επόμενο πρόγραμμα εργασιών της ΕΕ θα πρέπει να εισαγάγει συζητήσεις σχετικά με συγκεκριμένους πολιτιστικούς και δημιουργικούς τομείς; (%)

Πηγή: Έρευνα για τα κράτη μέλη σχετικά με το πρόγραμμα εργασιών της ΕΕ στον πολιτιστικό τομέα 2023-2026, συλλογή δεδομένων: Panteia, 2026

Γράφημα 55: Σε ποια θέματα θα δίνετε προτεραιότητα στο επόμενο πρόγραμμα εργασιών;* (% επιλογής)

(*) Σημείωση: Τα κράτη μέλη μπορούσαν να επιλέξουν έως και πέντε θέματα για να δώσουν προτεραιότητα

Πηγή: Έρευνα για τα κράτη μέλη σχετικά με το πρόγραμμα εργασιών της ΕΕ στον πολιτιστικό τομέα 2023-2026, συλλογή δεδομένων: Panteia, 2026